

ЖИВОТВОРНИ ИСТОЧНИК

ЧАСОПИС ЕПАРХИЈЕ ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКЕ ❖ БРОЈ 28 ❖ ГОДИНА VI ❖ ВАСКРШЊИ БРОЈ

СВЕТИ ЈОВАН
ЗЛАТОУСТИ
– Васршње слово

Епископ ФОТИЈЕ:
ИМАМО ЛИ ЖЕЉУ
ДА ВИДИМО ХРИСТА?

ВЕЛИКОПОСНИ КАНОН
СВЕТОГ АНДРЕЈА
КРИТСКОГ

ТРЕБА ДА ИДЕМО
НА СВЕТУ ЛИТУРГИЈУ,
ЧАК И АКО НА ЊОЈ
СТОЈИМО КАО ПАЊЕВИ

АДАМОВО ИЗГНАЊЕ

Епископ ФОТИЈЕ:
ЧУВАЈМО СВОЈЕ
ПРАВОСЛАВЉЕ
И СВЕТОСАВЉЕ

СВЕТИТЕЉИМА БОГ ДАЈЕ
ДАРОВЕ КОЈЕ НАУЧНИЦИ
ОВОГ СВИЈЕТА НЕ МОГУ
НИ ДА ЗАМИСЛЕ

ЖИВОТОПИС ПРОТЕ
ПЕТРА ЛАЗАРЕВИЋА

ХРИСТОС ВАСКРСЕ ВАНСТАНУ ВАСКРСЕ!

СВЕТИ ГРИГОРИЈЕ ДВОЈСЛОВ

Папа римски свети Григорије Двојеслов или Сабеседник, тако прозван због дивних беседа својих, би рођен у самом Риму око 540. године, од оца Гордијана и матере блажене Силвије, обоје високог сенаторског рода, угледни и богати. Но порекло овог светог Григорија би чесно, не толико због сенаторског корена, него због богоугодних и светих личности које су се налазиле у том роду. Јер блажени Феликс III, папа римски, беше му деда; а света Тарсила, која је на смрти својој видела Господа Исуса где јој долази, такође и блажена Емилијана која се с Тарсилијом удостоји вечног живота небеског, беху му тетке; а и мајка његова Силвија убројена је у Римској цркви међу свете: Такав свети род још више украси својом светошћу блажени Григорије, који још од младости навикну на врлину и богоугађање. Ово велико светило света, свјатјејши Григорије, украси Цркву Христову не само равноангелним житијем и дивним чудесима, него и многим књигама врло потребним православној вери. А када је писао, тада је Дух Свети у облику голуба летео над њим. То је много пута видео његов архиђакон Петар, човек врлинаст, са којим је свети Григорије водио разговоре, који сачињавају четири књиге, веома корисне и поучне; у њима су кратка житија светих који су у Италији богоугодно поживели. Пошто је свети Григорије писао Цркву Божју тринаест година, шест месеци и десет дана, престава се Господу 604. године. Написао је и Литургију Пређеосвећених дарова која се служи у току Великог поста.

САДРЖАЈ:

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТИ – ВАСКРШЊЕ СЛОВО	4
ЕПИСКОП ФОТИЈЕ: ИМАМО ЛИ ЖЕЉУ ДА ВИДИМО ХРИСТА?	5
ВЕЛИКОПОСНИ КАНОН СВЕТОГ АНДРЕЈА КРИТСКОГ <i>Жељко Теофиловић, протјереј-ставрофор</i>	8
ЛИТУРГИЈА ПРЕЂЕОСВЕЂЕНИХ ДАРОВА <i>Милош Зекановић, протонамјесник</i>	11
СВЕТА ТАЈНА ЈЕЛЕОСВЕЂЕЊА – <i>Остоја Дикић</i>	13
ТРЕБА ДА ИДЕМО НА СВЕТУ ЛИТУРГИЈУ, ЧАК И АКО НА ЊОЈ СТОЈИМО КАО ПАЊЕВИ <i>митрополит лимасолски Атанасије</i>	14
ПАЉЕЊЕ СВИЈЕЂА И ЛИТУРГИЈА – <i>Остоја Дикић</i>	16
КРСНО СТРАДАЊЕ ХРИСТОВО И ЖАЛОСТ КОЈА ПОСТАЈЕ РАДОСТ– <i>Данијел Васић</i>	17
АДАМОВО ИЗГНАЊЕ – <i>протојереј Андреј Ткачов</i>	20
ЧОВЈЕК – БИЋЕ КОМУНИКАЦИЈЕ <i>Синиша Шаренац, протонамјесник</i>	22
ХРИШЋАНСТВО – ВЈЕРА РАДОСТИ <i>ђакон Давор Арнаут</i>	26
ЕПИСКОП ФОТИЈЕ: ЧУВАЈМО СВОЈЕ ПРАВОСЛАВЉЕ И СВЕТОСАВЉЕ	28
ПОД ВИДОМ ЈОГЕ И МЕДИТАЦИЈЕ ПСЕВДОХИНДУИСТИЧКЕ СЕКТЕ ПОНОВО УЗИМАЈУ МАХА НА НАШИМ ПРОСТОРИМА – <i>Бојан Чечар, протођакон</i>	29
НЕСВЕТИ А СВЕТИ – СХИГУМАН МЕЛХИСЕДЕК	31
СВЕТИТЕЉИМА БОГ ДАЈЕ ДАРОВЕ КОЈЕ НАУЧНИЦИ ОВОГ СВИЈЕТА НЕ МОГУ НИ ДА ЗАМИСЛЕ	34
КАКВА ЈЕ УЛОГА ДЕЛА ДОСТОЈЕВСКОГ? <i>Владета Јеротић</i>	36
О. РАФАИЛО (БОЉЕВИЋ): О ТРАНСПЛАТАЦИЈИ ОРГАНА	39
САВРЕМЕНИ ИЗАЗОВИ – <i>Милица Игњатов</i>	40
ПО ПЕСМИ ДА НАС ПАМТЕ - <i>Митар Млађеновић, протонамјесник</i>	41
ПЕРСОНАЛИЗОВАНИ ЖИВОТ ИЛИ СЕРИЈСКИ УНИКАТ: ПОЕТИКА ЛИЧНОСТИ У ДЈЕЛИМА СЛОБОДАНА ВЛАДУШИЋА – <i>Јелена Калајица</i>	43
БИРИЛИЦА У СРПСКОМ НАРОДУ КАО БИБЛИЈА У ХРИШЋАНСТВУ – <i>Аћим Тодоровић</i>	47
О УДАЉАВАЊУ ОД ЧИТАЊА КЊИГА КОЈЕ У СЕБИ САДРЖЕ ЛАЖНО УЧЕЊЕ – <i>Игњатије Брјанчанинов</i>	49
ЖИВОТОПИС ПРОТЕ ПЕТРА ЛАЗАРЕВИЋА <i>Немања Ерак, ђакон</i>	51
ПРКОСНА ПЕСМА – <i>Добрица Ерић</i>	52
ГРАЧАНИЦА – <i>Војислав Дурмановић</i>	53

Излази са благословом
Његовог Преосвештенства Епископа зворничко-тузланског г. ФОТИЈА

Година VI, број 28, (великопосно-васкршњи),
Бијељина, 2019.

Главни и одговорни уредник
протођакон Бојан Чечар

Технички уредник
протојереј-ставрофор Љубомир Самарџић

Секретар уредништва:
Остоја Дикић

Уредништво часописа:
протојереј-ставрофор Љубомир Самарџић,
протонамјесник Синиша Шаренац,
јереј Дражен Ракић, протођакон Бојан Чечар,
ђакон Немања Ерак, и Остоја Дикић

Адреса уредништва:
Ул. патријарха Павла 40, 76300 Бијељина,
E-mail: casopiszivotvorniistocnik@gmail.com

Часопис излази четири пута годишње

Сарадници часописа:
протојереј-ставрофор Душан Спасојевић,
протојереј-ставрофор Ђоко Б. Лазић, протојереј-ставрофор Зоран Илић, протојереј Драгиша Симић, протојереј Александар Михајловић, протојереј-ставрофор Жељко Теофиловић, протонамјесник Александар Млађеновић, протонамјесник Јован Максимовић, протонамјесник Милош Зекановић, протојереј Драган Илић, јереј Срђан Васиљевић, јереј Милош Тришић, протонамјесник Драган Марковић, протонамјесник Ненад Савић, протођакон Кристијан Ђокић, ђакон Бојан Јокановић, Данијел Васић, ђакон Давор Арнаут, Бранислав Неђић, Милица Игњатов и Марко Томић

Издавач:
Издавачка кућа
Епархије зворничко-тузланске „СИНАЈ“
Ул. патријарха Павла 40
76300 Бијељина, тел: (+387) 055-222-300
факс: (+387) 055-210-960

Лектор:
ђакон Давор Арнаут
Графичка припрема
сурографнка, Зворник

Тираж:
5000

СВЕТИ ЈОВАН ЗЛАТОУСТИ: ВАСКРСНЊЕ СЛОВО

Ако је ко побожан и богољубив, нека се наслађује овим дивним и светлим слављем. Ако је ко благоразуман слуга, нека радујући се уђе у радост Господа свога. Ако се ко намучио постећи се, нека сада прими плату. Ако је ко од првог часа радио, нека данас прими праведни дуг. Ако је ко дошао после трећег часа, нека празнује са захвалношћу. Ако је ко стигао после шестог часа, нека нимало не сумња, јер ничим неће бити оштећен. Ако је ко пропустио и девети час, нека приступи не колебајући се нимало. Ако је ко стигао тек у једанаести час, нека се не плаши закашњења: јер овај дивни Господар прима последњег као и првог, одмара онога који је дошао у једанаести час, као и онога који је радио од првога часа. И последњег милује и првога дво-ри; и ономе даје, и овоме дарује; и дела прима, и намеру целива; и делање цени, и принос хвали.

Стога дакле, уђите сви у радост Господа свога; и први и други, плату примите; богати и убоги, једни с другима ликујте; уздржљивци и лењивци, дан поштујте; ви који сте постили и

Св. Јован Златоусти

Васкрсење Христово

ви који нисте постили, веселите се данас! Трпеза је препуна, наслађујте се богато сви! Теле је угојено; нека нико не изиђе

гладан; сви уживајте у богатству доброте! Нека нико не оплакује сиромаштину, јер се јави опште Царство. Нека нико не тугује због грехова, јер опроштај засија из гроба. Нека се нико не боји смрти, јер нас ослободи Спаситељева смрт: угаси је Онај кога је она држала, заплени ад Онај који сиђе у ад, угорча се ад окусивши тело Његово. И предвиђајући то, Исаија закликта: ад се угорча сусревши Те доле! Угорча се, јер опусти; угорча се, јер би исмејан; угорча се, јер се умртли; угорча се, јер би срушен; угорча се, јер би окован; прими тело Христово, а наиђе на Бога; прими земљу, а срете небо; прими оно што виде, а паде у оно што не виде. Смрти, где ти је жалац? Аде, где ти је победа?

Васкрсе Христос, и ад се стропошта! Васкрсе Христос, и падоше демони. Васкрсе Христос, и радују се анђели! Васкрсе Христос, и живот живује! Васкрсе Христос, и ниједног мртвог у гробу!

Јер Христос, уставши из мртвих, постаде првина преминулих. Њему слава и власт кроза све

векове. Амин!

Христос васкрсе!

ЕПИСКОП ФОТНИЈЕ: ИМАМО ЛИ ЖЕЉУ ДА ВИДНМО ХРИСТА?

Часни оци, драга браћо и сестре, радује ме што сам данас овде са вама у Козлуку на светој Литургији, и што видим овде једну живу, литургијску заједницу будући да сте се, мање-више, скоро сви причестили овде у светом храму. Благословено је и од суштинског значаја то што сте се скоро сви причестили данас. Хвала Богу да је то тако и да се ваши оци, духовници, труде да вас приводе живом Христу.

Човек приступа Христу кроз свете тајне Цркве, пре свега, кроз свету тајну крштења, али и друге свете тајне у којима учествујемо и којима нас Црква благосиља. Свету тајну причешћа, међутим, посебно наглашавам, јер, када се сједињујемо са самим Христом ми постајемо оно што у ствари јесмо – Тело Христово. Управо то је оно за шта треба да се непрестано боримо, за Христа у себи, за благодат Божију и Духа Светога у себи.

Чули смо данас из светог Јеванђеља како један човек, низак растом, цариник Закхеј, постаје велики. Он постаје велик покајањем. Био је то човек цариник и посао којим се бавио често га је вукао у грех, неправду и преступање закона Божијег. Али, дубоко у срцу, ипак, имао је жељу да види Господа Христа

и Његове ученике. Једном приликом, кад су они пролазили кроз место где је Закхеј живео, он се попео на једну смокву да

види Господа Исуса Христа. Та његова жеља је заиста била благословена. Попевши се на смокву, мали човек постаде велики. Видео је Закхеј самог Господа – тог дивног Пророка из Галилеје о којем је због прекрасних чуда са и узвишених дела цела Јудеја говорила.

На човекову жељу да види Бога, сам Бог одговара тиме да и Он жели да види тога човека, да се сусретну. И тако до-

лази до сусрета између Господа и Закхеја када му Господ каже: *Закхеју, сиђи брзо; јер ми данас ваља бити у дому твоме.* Зашто

Господ позива Закхеја? Зато јер је у његовом срцу видео покајање. Видео је жељу за преумљењем и променом. И тако се Закхеј удостојио да сам Господ и Његови ученици уђу у његов дом и направе од њега цркву Божију. Тог тренутка је његов дом постао црква, као што смо ми данас овде у цркви сабрани у име Господње.

Тада долази до дијалога између Закхеја и Господа из којег се види шта се десило у Закхејевој души. Он доживљава тако дубоко покајање за сва своја неваљалства да каже: *Госпode, ево пола имања свога даћу сиромасима, и ако кога нечим оштетих, вратићу четвороструко.* Толико је снажно његово по-

кајање, и невероватно значајан потрес проживљава Закхеј, да од човека малог и ниског растом он узраста у духовно целовиту личност, која се удостојила да види самог Христа и да му Он дође у дом – и више од тога, да се вером и љубављу настани у његовом срцу. Тако је Закхеј постао велик вером.

Ето, овај одељак из светог Јеванђеља читамо и приликом освећења наших домова и црква

да би се исто десило и са нама. Да бисмо и ми као Закхеј пожелели да видимо Господа Христа.

Оно што је посебно интересно, или боље да кажем чудно, у наше време јесте то да ми једноставно немамо жељу да видимо Господа Исуса Христа. Не

имамо жељу да видимо Господа Исуса Христа, великог Пророка из Галилеје. Ако је потребно да се попнемо на неку смокву, тј. да се изложимо страдању и поругама да бисмо се удостојили тог сусрета, немојмо оклевати, већ будимо храбри.

у нама. На тај начин постајемо људи достојни да разговарамо са самим Богом, и да Бог постане наш пријатељ, домаћи, онај који улази у наш дом и благосиља нас.

Чули смо данас из Апостола који се читао како Свети апостол Павле поучава свог ученика Тимотеја како да својим честитим и врлинским животом буде апостол и проповедник Јеванђеља; да својим христовим животом приводи људе Цркви и Богу. То је поука за нас, пастире Цркве. Морамо да стојимо иза сваке речи коју проповедамо, а не да наша вера буде само на уснама. Није добро да друге поучавам и знам да причам о вери, а да својим животом не сведочим то што говорим. Тако моја проповед неће бити плодносна и људи ће видети да сам лицемер – да једно причам, а друго радим. Таква мисија и проповед неће бити успешни. Баш зато Свети апостол Павле учи свог духовног сина и ученика Тимотеја да буде пример вернима у свему: у живљењу, у чистоти, у вери, у смирењу, у покајању и осталим хришћанским врлинама. Кад проповеда да људи виде у њему и на његовом примеру то о чему говори.

Данас празнујемо и двојицу великих отаца и светила Цркве, Светог Јефрема Сирина и Светог Исака Сирина. Свети Јефрем је живео у четвртм веку и био је познатик Светог Василија Великог. А Свети Исаак Сирин је живео крајем шестог и почетком седмог века и био је велики подвижник. Он је у својим подвижничким списима изнео читаву философију хришћанског аскетизма. У њима он детаљно пише о томе како да се боримо против онога што је смртно и

Христос и Закхеј

боримо се за то. Не питамо се дали можда улицом, у нашем граду или селу, пролази Христос. А веома добро знамо да се од времена кад је живео на земљи Господ много пута јављао светитељима на Светој Гори и другим преподобним људима и великим покајницима. Зато наглашавам да је неопходно да

То је Прича о Закхеју, браћо и сестре, која нас уводи у период Великог поста, јер из ње можемо да научимо како и недостојни људи, они који су далеко од Бога, могу постати велики и блиски Богу кроз покајање и свету тајну исповести; кроз победу грехољубивог човека у себи и оног што је смртно

грехољубиво у нама, што представља *старог човека* у нама и како да се преображавамо и охристовљујемо. Оно што је Закхеј доживео покајањем, ови свети оци су доживели подвигом, сузама, метанијама, трудом и, наравно, на првом месту, учешћем на светим богослужењима и причешћивањем.

Тиме заокружујемо круг данашњег Јеванђеља и отаца које данас прослављамо. То су, између осталог, светитељи којима данас највише треба да се обраћамо. Један велики светитељ нашег времена Свети Пајсије Светогорац је виђао *дневног светог*, како је он то говорио. Дневни свети су долазили у његову келију да разговарају са њим. Он би их питао: Ко сте ви? Па ја сам *дневни свети* тај и тај. Њима треба највише да се молимо, јер су нам они, тог дана, најближи.

Чуо сам јуче да се у Бијелини редовно одржава нека врста хиндуистичких сеанси. И баш сам се потресао, али не као Закхеј, већ као човек. Зар је могуће да наши православни Срби иду на јогу, некакве спирити-

стичке сеансе и да приступају разним индијским сектама? Да заборављају своје православље, своје светосавље – изворну и аутентичну духовност коју имамо и негујемо. Никада не заборавите да православно хришћанство заиста негује савршену духовност. Наше православље је неизмењено, хришћанско и апостолско учење већ две хиљаде година. Православље је аутентична Црква и аутентична духовност. Немамо потребе да идемо другима који нам нуде полуистину и доносе лажна учења. Без обзира да ли су то хришћанске, индијске, окултне или спиритистичке секте. Све нас то одваја од Цркве и Бога живог. Нажалост, на нашим просторима дејствују многе секте. Људи одлазе на та окупљања, лутају и учествују у тим сеансама после којих доживљавају тешке духовне и душевне промене, а поједини помуте умом и потпуно се изгубе. Секте поробљавају човека, не само духовно, већ на сваки могући начин. Зато апелујемо на вас који сте хришћани и овде сте присутни, али и на друге

који ће чути речи ове скромне проповеди да не идемо лажним учитељима и пророцима. Да не идемо онима који доносе лажну духовност. Чувајмо своје православље и светосавље. То је пут спасења. То је пут којим су ишли свети оци Цркве, као и наши светитељи – Свети Сава и Свети Симеон Мироточиви и сви други свети људи нашег рода, до најновијег светитеља – патријарха Павла. Од њега смо могли и можемо да се научимо скромности, смирењу и дубокој вери. Он је био човек низак растом, али је био и остао духовни горостас у нашем народу.

Учите своју децу православљу и вери светих отаца, браћо и сестре. Не дозволите да иду код лажних учитеља и лажних пророка, јер је то веома опасно духовно искуство које може човека потпуно да ишчисти и смртоносно рани. Дај Боже да наш српски православни народ у Републици Српској слуша речи своје Православне цркве, јер само тако идемо сигурним путем спасења.

Козлук, 10. 02. 2019.

Оно што је посебно интересно, или боље да кажем чудно, у наше време јесте то да ми једноставно немамо жељу да видимо Господа Исуса Христа. Не боримо се за то. Не питамо се да ли можда улицом, у нашем граду или селу, пролази Христос. А веома добро знамо да се од времена кад је живео на земљи Господ много пута јављао светитељима на Светој Гори и другим преподобним људима и великим покајницима. Зато наглашавам да је неопходно да имамо жељу да видимо Господа Исуса Христа, великог Пророка из Галилеје. Ако је потребно да се попнемо на неку смокву, тј. да се изложимо страдању и поругама да бисмо се удостојили тог сусрета, немојмо оклевати, већ будимо храбри.

ВЕЛИКОПОСНИ КАНОН СВЕТОГ АНДРЕЈА КРИТСКОГ

Вријеме Часног поста за Цркву представља велики догађај у току године. Великопосно богослужење управо осликава карактер самог поста, јер је уређено тако да подстиче скрушеност срца и кајање због гријехова. Из њега су удаљени раскош и славље. Царске двери се отварају ријетко, на многим службама чак и завјеса остаје навучена, пале се само малобројне свјетилке, свештенослужитељи обично носе пурпурне (тамније) одежде, пјевања је мало, чује се углавном читање одабраних поучних и историјских текстова Старог Завјета. Богослужења су праћена великим бројем: великих (земних) и малих (појасних) поклона (метанија). Тако се већ на самом почетку поста, издваја богослужбени текст покајног канона Светог Андреја Критског и чита се на Великом Повечерју у прва четири дана Свете 40-нице, и на Јутрењу четвртка 5-е седмице.

је велика сила Светог Причешћа. Добивши кроз Свето Причешће моћ говорења, блажени Андреј би дат да се учи божанственим књигама. У четрнаестој пак години свога узраста он би доведен у свети град Јерусалим ради служења Богу. Свјатјејши патријарх га прими и причисли клиру; потом га, као паметна

ну. У вријеме цара Јустинијана Другог би назначен за архиепископа на Криту. Написао је многе богонадахуте књиге, велики број црквених пјесама и похвала Пресветој Богородици. На острву Митилини, у мјесту званом Јерис, он предаде своју свету душу у руке Божије, године 740. Једно од најзначајнијих дела

Свети Андреј Критски

Ко је био Свети Андреј?

„Свети Андреј рођен је нијем у граду Дамаску од врлинских хришћанских родитеља. И остаде нијем седам година. Када се с родитељима својим причести у цркви Божанствених Тајни, Тијела и Крви Христове, тог часа му се у вријеме светог причешћивања разријеша језик од немила и он стаде говорити. Јер Христос, истинити Син Божи под видом хљеба и вина, начинивши себи хвалу устима овог нијемог дјечака, показа колико

човјека, узе себи за писмоводитеља. Свети Андреј вођаше тако врлински живот, подвизавајући се у целомудрију, уздржању и кротости, да му се и сам патријарх дивљаше. И бијаше он Богу угодан и свима мио.”¹ Светог Андреја, у чину архиђакона, послао је патријарх јерусалимски Теодор на шести васељенски сабор, гдје је својом ученошћу бранио свету вјеру православ-

јесте „Великопосни канон” који је „толико широк и пријатан да је довољан да и најтврђу душу омекша и на добру будност покрене, ако се само са скрушеним срцем и великом пажњом пјева”. (Синакстар овог канона)

Овај Богонадахути спис може се описати „као покајни плач који нам доводи у свијест размјер и дубину гријеха, који потреса душу очајањем, кајањем и надом. Св. Андреј Критски је са посебном вјештином проткао библијске теме Адама и Еву, Рај и

¹ Свети Јустин Ђелијски, *Житије за мјесец Јул* – молитвено сјећање на Светог Андреја Критског

пакао, патријарха Ноја и потоп, Давида, обећану земљу и најзад Христа и Цркву – са исповиједањем гријеха и покајањем.”²

Подијељен у девет пјесама са ирмосима, кондацима, тројичним и богородичним текстовима „Великопосни канон” на великом повечерју у понедељак прве седмице почиње овако:

*„Одакле да почнем оплакивати
дјела кукавног живота мога?*

*Шта да поставим као почетак
садашњем ридању, Христe?*

*Но, као Милосрдан, дај ми
опроштај сагрешења.*

*Хајде, биједна душо, са тијелом
својим исповједи се Створитељу
свега и окани се, најзад,
пређашњег безумља, и принеси
Богу у покајању сузе.*

*Превазишавши у преступу
првроданог Адама, познах себе
обнажена од Бога и вјечнога
царства сладости, гријехова
мојих ради. (Пост. 3, 6-7)*

*Авај мени, биједна душо,
што си се уподобила првој Еви?
Јер си вид свој употребила
на зло, и ранила си се љуто, и
дотакла си се дрвета, и окусила
си дрско безумне хране.*

(Пост.3, 6)³

Почетак канона, као што и приличи, говори нам о првородном гријеху због чега је првостворени човјек и остао без блаженства. „Суштина Адамовог гријеха – промашаја јесте у томе што је у центар свога живота ставио себе, а не Бога и што је, умјесто да свијет принесе Богу, свијет пружио себи. Свијет, међутим, није могао да задобије своје право назначење – вјечно постојање, нашавши се у Адаму,

али мимо заједнице са Богом, јер су и он (свијет) и Адам остали у ропству.”⁴ Зато на почетку треба да одбацимо себичност и окренемо се ка Богу.

У дијелу 2. пјесме се каже:

*„Милосрдни Госпoде, бура зала
потапа ме; но, као Петру и
мени, Спасе, пружи руку.
(Мт. 14, 31)*

*Милосрдни, и ја Ти приносим
сузе као блудница;*

Света Литургија јесте слика будућег Царства Небескога у којој се кроз свештене радње оприсутњује домострој спасења у Христу. »Црква је Вечера - чин једења и пијења. Једење и пијење су претпоставке човјековог живота, његовог учеића у животу. Изопачење живота и улазак у смрт, у свијет одиграо се, такође, чинном једења – једењем плода са «дрвета познања добра и зла»...На евхаристиској вечери Црква остварује приступ који је корјенито супротан приступу првостворених људи.

*очисти ме, Спаситељу,
милосрђем Твојим. (Лк. 7, 38)
Изгубих своју првродану
красоту и пристojност, и до
сада лежим наг и стидим се.
Гријех, који ме најприје лиши
боготкане одјеће, шије ми
кожне хаљине.”*

Овдје Свети Андреј узима ап. Петра и његову буру сумњи у помислима као примјер борбе сваког човјека који се труди на путу подвига. Апостол Петар примјер је ватрене вјере, али исто тако и сумње и одрицања. Овај богом-надахнути спис позива нас на размишљање о нашој вјери и односу према Богу. Примјер блуднице показује управо као и тема саме пете недјеље поста, а то је живот Свете Марије Египћанке, како исправно усмјерена љубав и од блуднице чини светитељку.

Човјеков пад чини осјећање голотиње и стида. Зато кожне хаљине „символишу биолошку ипостас која облаже личну

особеност човјека ...Човјек не престаје да бива личност, икона Божија; само што се та икона сада облачи у „кожну хаљину“ бесловесности, пропадљивости и смртности.”⁵

„Канон” има и своју есхатолошку димензију. О томе подсећа у дијелу 4. пјесме говорећи о ишчекивању будуће Вечере непролазног Царства.

„Приближава се, душо, крај,

*приближава се, а ти не мариши
нити се припремаш;
вријеме се скраћује, устани,
Судија је близу пред вратима.
Као сан, као цвијет вријеме
живота пролази; што се узалуд
метемо?*

*(Мт. 24, 33; Мк. 13, 29; Лк. 21, 31)
Милосрдни, извршио си спасење
посред земље, да се спасемо;
драговољно си се распео на
Крсту,*

*Едем затворени - отвори се,
горња и доња твар,
сви спасени народи - клањају се
Теби. (Пс. 74, 12)*

*Нека ми, Спасе, буде уједно бања
и пиће крв из ребара Твојих,
која су источила воду
опраштања,
да се чистим обострано, по-
мазујући се и пијући;
јер су Твоје живоносне речи,
Спасе, помазање и пиће.
(Јн. 19, 34)*

*Црква стече чашу - живоносна
ребра Твоја,
Спасе наш; из њих нам двије*

2 А. Шмеман, *Велики пост*, “Каленић”, Крагујевац 2002, стр. 56.

3 Текст „Канона” кориштен са: http://www.pravoslavo.net/tekstovi/blog/mart_10/Veliki%20kanon.pdf

4 Др Здравко Пено, *Катихизис*, Никшић, 2002, 109. стр.

5 Христо Јанарас, *Азбучник вере*, Беседа, Нови Сад, 2004, стр.131-132.

*ријеке истекоше:
опраштања и богопознања, као
праслика два Завјета - Старога
и Новог.*"

Света Литургија јесте слика будућег Царства Небескога у којој се кроз свештене радње оприсутњује домострој спасења у Христу. „Црква је Вечера - чин једења и пијења. Једење и пијење су претпоставке човјековог живота, његовог учешћа у животу. Изопачење живота и улазак у смрт, у свијет одиграо се, такође, чином једења – једењем плода са „дрвета познања добра и зла"... На евхаристиској вечери Црква остварује приступ који је корјенито супротан приступу

првостворених људи. Она prima храну, не у оквирима индивидуалне претензије на живот, него да би живот остварила као узнос Богу и као заједницу са Њим."⁶ „А све нас који се од једног Хљеба и Чаше причешћујемо да сјединиш једне са другима у заједницу једнога Духа Светога..." (Литургија Св. Василија Великог)

Мелодични и пјевљиви кондак б као да је препјевао ријечи Светога апостола Павла у посланици Ефесцима: „Устани ти који спаваш и васкрсни из мртвих, и

обасјаће те Христос." (Еф.5,14),
*„Душо моја, душо моја,
устани, што спаваш,
крај се приближује,
и уплашићеш се;
прени се, дакле, да те поштеди
Христос Бог,
Који је свуда и све испуњава."*

Слушајући и проживљавајући ријечи „Великопосног канона" Светог Андреја Крестског доживљавамо и надолазећу Пасху Господњу као лични прелазак из духовног мртвила у Живот са Христом.

*Жељко Теофиловић,
протојереј-ставрофор*

⁶ Христо Јанарас, *Азбучник вере*, Беседа, Нови Сад 2004, стр. 183-184.

ЛИТУРГИЈА ПРЕЂЕОСВЕЋЕНИХ ДАРОВА

Света Литургија је заједница Бога са човјekom, а из литургијског искуства осјећамо да је човјек слободно и словесно литургијско биће. Кроз свету Литургију нама је дато да сагледамо Христов живот, да се сјединимо са Господом, са свима светима, са анђеоским силама, са прецима уснулим у Господу и свима за које се молимо. Бог који је посјетио свијет оставио нам је као наслеђе своје Тијело како бисмо га јели и Крв како бисмо је пили и причешћивали се кроз Христа Богом на најсавршенији могући начин. Света Литургија, Евхаристија, Тајна над тајнама, показује нам Христа, води нас Христу и сједињује нас са Христом. Литургијско сабрање је хришћанско путовање у вјечни живот јер је човјек као боголико биће позван и призван на вјечно и нетрулежно Царство Небеско. Увијек треба да мислимо на Царство Небеско јер је то суштина нашег битисања на земљи. Зато Свети Јован Шангајски опомиње и поучава свакога од нас ријечима: „Свака овоземаљска љепота и радост није ништа друго него сијенка или трен у поређењу са небеском, односно вјечном љепотом“.

Морамо се трудити и као циљ увијек имати да поучимо и укључимо сваког човјека у саборно јединство Цркве јер кроз заједништво се лакше постиже циљ овоземаљског битисања. Оно што нас заједно сје-

дињује са Христом је заједничка Чаша. Пост је вријеме духовног живљења и темељ хришћанског пута као и прва неопходност на трновитом путу спасења. Период поста свети оци упоређују са изласком јеврејског народа из египатског ропства, а на томе путу Бог је свој старозавјетни народ хранио небеском маном. Часни пост траје четрдесет дана и сви вјерници и хришћани у току овог периода позвани су да постом и молитвом изађу из „египта“, тачније да побиједу и превазиђу своју огријеховљену

природу или, речено језиком Светог апостола Павла, да побиједу старог човјека у себи. Због тога је у току поста, али и раније, потребно чешће приступати светим Тајнама Христовим да бисмо духовно обновљени и препорођени дочекали најсветији и највећи хришћански празник, празник над празницима - славно Васкрсење Христово.

Литургија пређеосвећених Дарова води поријекло из првих времена хришћанства, али може се претпоставити да

је њену коначну редакцију у писменом виду дао Свети Григорије Велики, папа римски, звани Двојеслов, који је живио у шестом вијеку и био папа од 590. до 604. године. По древној традицији пређеосвећене литургије се служе сваке сриједи и петка у току Часног поста да би се хришћани што чешће и редовније могли причешћивати светим Тајнама Христовим. У неким старим богослужбеним рукописима ова Литургија је позната као „Литургија Четрдесетнице“ и оправдано је окаракте-

рисана као душа или центар великопосних богослужења. У току Великог поста, Литургија Светог Јована Златоуста и Светог Василија Великог служи се само суботом, недјељом и одређеним празницима. Рана пракса Цркве, потврђена канонима васељенских сабора, забрањује служење

светих литургија током недјеље у вријеме Великог поста, пошто ови дани треба да се проводе у посту и покајању. Света Литургија се не уклапа у покајни карактер великопосних дана. Литургија је пасхална тајна, празник Цркве испуњен радошћу и духовним весељем. Пошто Црква Литургију сматра каменом-темељцем, од тога да ли се она служи или не служи и дани постају празнични или тужни.

Суштина ове службе је у самом њеном имену „Литургија

пређеосвећених Дарова". У току „Литургије прије освећених Дарова" приносимо „пређеосвећене", тачније свете Дарове који су већ освећени на претходној Литургији. Ови свети Дарови приносе се како бисмо имали прилику да се њима причестимо и осветимо.

Да бисмо разумјели како и зашто је настао обред причешћа пређеосвећеним Даровима, треба да погледамо његову историју. Коријени овог обреда леже у пракси ране Цркве. У првим вијековима хришћанске историје, вјерници су приступали примању светих Дарова на свакој Литургији. Они су практиковали и да се, оних дана када није било Литургије, причешћују светим Даровима који су преостали од недјељне Литургије. Из овог обичаја, у манастирима се развио нарочити молитвени чин. Сви монаси молили су се заједно прије и послије причешћа, благодарећи Богу што им је омогућио да буду причасници светих Тајни. Они су ово чинили послије вечерње службе, или послије деветог часа (око 3:00 часа послије подне), тако да се ова Литургија у раније вријеме служила у вечерњим часовима.

Литургија пређеосвећених Дарова, њен чин, њено поријекло и потреба за њом се не могу схватити без љубави према Тајнама и праксе честог причешћивања. Да је у древној Цркви постојала традиција причешћивања пет или шест пута годишње никад не би настала Литургија пређеосвећених Дарова. Не би постојала сама потреба за њом. По свједочењу Св. Василија Великог, вјерници тога времена имали су обичај да

Литургија пређеосвећених Дарова води поријекло из првих времена хришћанства, али може се претпоставити да је њену коначну редакцију у писменом виду дао Свети Григорије Велики, папа римски, звани Двојеслов, који је живио у шестом вијеку и био папа од 590. до 604. године. По древној традицији пређеосвећене литургије се служе сваке сриједи и петка у току Часног поста да би се хришћани што чешће и редовније могли причешћивати светим Тајнама Христовим.

се причешћују не само суботом и недјељом, већ и још два пута недјељно - сриједом и петком. Зато се поставља питање: Како су они могли да се причешћују ван Литургије? Наравно, они су могли да се причешћују само светим Даровима освећеним на једној од претходних литургија. Тада је пост био потпуно уздржавање од хране до заласка

сунца, а причешћивање светим Даровима било је врхунац, односно крај посног дана. Из тог разлога, у ове недјељне дане причешћивање се вршило послије вечерње службе.

По мишљењу оних који се ријетко причешћују, Литургију треба ријетко служити, испуњавајући остале дане читањем молитава, појањем псалама и акатиста, поукама и проповиједима. Међутим, Литургија се не смије изостављати. Она је наше једино сигурно богатство. Треба тако јако завољети Литургију да би се кроз њу схватио црквени живот уопште. А. С. Хомјак је апсолутно тачно говорио да „хришћанство схвата само онај ко разумије Литургију“.

Света Литургија пређеосвећених Дарова једна је од најљепших и најдирљивијих служби Православне цркве. Истовремено, то је важан позив на чешће причешћивање светим Христовим Даровима. У овом богослужењу одјекује глас далеких вијекова, глас жи-

вог, раног црквеног Предања. Тај глас опомиње да вјерници не могу да живе живот у Христу ако стално не обнављају своју везу са Извором живота, тачније ако се не причешћују Тијелом и Крвљу Господа и Бога и Спаса нашег Исуса Христа.

*Милош Зекановић,
протојером*

СВЕТА ТАЈНА ЈЕЛАОСВЕЋЕЊА

*Болује ли ко међу вама?
Нека дозове црквене старешине,
па нека се помоле над њим
и помажу га уљем у име Господње.
И молитва вере спашиће болесника,
и Господ ће га подићи;
ако је и учинио грехе,
биће му опроштено.*

(Јак. 5, 14-15)

Цјелокупно православно богословље се нашло у некој врсти вавилонског ропства. До тог ропства је дошло усљед разних историјских околности. Усљед немогућности да пронађе своју аутентичност православље се обилно користило римокатоличким богословљем, што проблем није ријешило, него га још више закомпликовало. Тако је цио 20. вијек у богословском смислу у православљу представљао чишћење православног богословља од разних неправилности накупљених током посљедњих вијекова. Филтер кроз који се то чишћење одвијало би се могао дефинисати двјема паролама: „натраг ка оцима“ и „натраг ка Литургији“.

Нажалост, усљед обимног посла, света тајна јелеосвећења је јако мало провучена кроз тај филтер, иако она спада у свештену радњу којој је нанијета највећа штета у богословском смислу. Та штета је толика да је скоро измијењена сама суштина ове свете тајне.

Овај чланак нема за циљ да изнесе историјски развој ове свете тајне на основу кога би се објасниле све странпутице везане за њу него да каже нешто о томе шта ова света тајна није, а шта јесте.

Обично се даје објашњење да је света тајна јелеосвећења

намијењена болеснима зарад оздрављења од болести. Као потврда оваквог крајње дискутабилног става наводи се одломак Посланице Јаковљеве: *Болује ли ко међу вама? Нека дозове црквене старешине, па нека се помоле над њим и помажу га уљем у име Господње. И молитва вере*

наш живот у Христу? Како се реализује живот у Христу у овој тајни ако је она намијењена за тјелесно оздрављење болесника? Дакле, или се њоме не реализује живот у Христу, па самим тим она није света тајна, или је смисао ове свете тајне нешто друго. Кључ за разумијевање

спашиће болесника, и Господ ће га подићи; ако је и учинио грехе, биће му опроштено. Површно разумијевање ових ријечи води у оправдање површног разумијевања ове свете тајне.

смисла ове свете тајне јесте тражење одговора на питање: Како се помоћу ње остварује живот у Христу?

Болест сама по себи не мора да омета наш живот у Христу.

Света тајна јелеосвећења представља подизање духа болесног и враћање на могућност живота у Христу. Она је помазање душе болесника благодаћу Духа Светог којим болесник добија силу да настави свој живот у Христу.

По учењу Николе Кавасиле свете тајне су свештене радње на основу којих се остварује

Напротив, многи су се у болестима и разним мукама посветили. Са друге стране, болест са

собом носи велику муку са којом болесник често не може да се бори, што га доводи до очаја и безнађа. Очај и безнађе представљају губитак односа са Христом - крај живота у Христу. Овдје долазимо до улоге и смисла свете тајне јелеосвећења. Света тајна јелеосвећења представља подизање духа болесног и враћање на могућност живота у Христу. Она је помазање душе болесника благодаћу Духа Светог којим болесник добија силу

да настави свој живот у Христу.

Остаје за крај да доведемо у сгласје цитиране ријечи апостола Јакова и посљедњи написани пасус. Шта можемо закључити из цитираних стихова Посланице Јаковљеве? Можемо закључити да се говори о тешком болеснику који није у стању да дође на сабрање него мора да „дозове” себи свештенике. Затим, болесника може спасти само „молитва вјере” других јер му је болесничка немоћ изазвала духовну

немоћ. Послије обављања свете тајне јелеосвећења болесника ће „подићи Господ” и „и ако је учинио гријехе биће му опроштено”. Ово посљедње нам показује да се ради о духовној димензији дејства Божијег, па самим тим и ово подизање Божије болесника јесте духовно подизање духовно клонуле особе и не носи са собом нужно и тјелесно оздрављење болесника.

Остоја Дикић, вјероучитељ

ЛИТУРГИЈСКО БОГОСЛОВЉЕ

ТРЕБА ДА ИДЕМО НА ЛИТУРГИЈУ, ЧАК И АКО СТОЈИМО НА ЊОЈ КАО ПАЊЕВИ

Благодат Господа нашег Исуса Христа и љубав Бога и Оца, и заједница Светога Духа, нека буду са свима вама.

Овај благослов и благодат које добијамо и примамо дају се присутнима на Светој Литургији. Зато и кажемо да треба присуствовати Светој Литургији и учествовати у њој.

Често људи питају: „А зашто да идем на Литургију?” Треба да идеш зато што нећеш добити све оне благослове и благодат ако не будеш учествовао у Тајни Евхаристије.

Благодат Господа нашег Исуса Христа... Шта значи реч „благодат”? Она означава енергију, нетварне (нестворене) енергије Бога, то је енергија попут електричне енергије. На пример, ко је видео струју? Нико је није видео, она је невидљива, али ако додирнеш голу жицу, удариће те струја. Електрична енергија није као вода која се види, али се види њен резултат, можеш да је

осетиш.

Таква је и Божија благодат. То је нетварна енергија; не можеш да је видиш, али осећаш кад добијаш енергију споља. Као кад укључиш транзистор у утичницу и он почиње да ради, таква је и благодат. Она није нешто апстрактно, није неко осећање, није нешто субјективно, што човек сам ствара: она не потиче од човека, већ од Бога, и улази у човека, активира га, и он то зна и осећа. Благодат је енергија Бога, она сила Божија која активира људске душе.

ни да опишеш, ни да ограничиш, ни да изразиш Божију љубав, она је неизрецива. А наша љубав је људска, ми смо људи, и природно, ограничена бића. Кажемо: „Волим једног човека свом душом.“ Али шта год да му кажемо и учинимо наша љубав ће бити много мања од онога што можемо да искажемо и изразимо.

А сад размислите о Богу. Кад воли Бог Који је по Својој природи необухватан – Њега не може да обухвати ни људски ум, ни анђеоски ум – нико не може

Треба да идемо на Литургију чак и ако стојимо на њој као пањеви. Неко ће рећи: „Нисам какав би требало да будем, ништа тамо не разумем, не могу да се усредсредим.“ А ти иди какав год да си. Један старац каже: „Кад уђеш у парфимерију и изађеш, одећа ће ти мирисати, чак и ако то не будеш желео, чак и ако ништа не купиш.“ Каже да се исто то дешава кад идеш на Литургију.

...љубав Бога и Оца... Бог Отац је бесконачно, боголепно заволео свет и ти не можеш да га схватиш својим умом, не можеш

у потпуности да схвати Божију љубав. Ову бесконачну Божију љубав Оца Који је толико заволео свет да је дао Свог Једино-

родног Сина да би Он спасио свет, да би се свет окренуо Њему и да би људи постали Његова деца, да бисмо имали приступ Његовој љубави и Царству.

...заједница Светог Духа... – односно, да постанемо заједничари благодати Светог Духа и да она уђе у нас и да се сјединимо с њом. Да постанемо попут брашна које упија воду и постаје тесто. После тога брашно више не може да се одвоји од теста, па да се каже: „Ово је брашно, а ово је вода,“ – јер је све већ постало тесто. Тако и кад имамо заједницу с благодаћу Светог Духа ми постајемо једна целина с Богом, и овај благослов свештеника који је преузет из посланице светог апостола Павла,¹⁾ непосредно нам преноси благослов Свете Троице.

...нека буде са свима вама! Кад свештеник нешто говори на Светој Литургији или у Тајнама, то није просто молитва која може да се оствари, а може и да се не оствари. Кад свештеник нешто говори у Тајнама кроз своје Свештенство, сматра се да је то већ свршена чињеница. На пример, кад он благосиља воду и она постане света вода, не постоји вероватноћа да она неће постати света вода. Кад свештеник чита молитву човеку или га благосиља, искључено је да овај благослов неће бити благослов, независно од тога какав је свештеник. Он може бити и најгрешнији, порклетник, лопов, лажљивац, грешник – то нема никаквог значаја. Од оног тренутка кад је постао канонски свештеник и ако га Црква није рашчинила, његов благослов и Литургија имају исто дејство као Литургија коју би служио Сам Христос.

Односно, кад бисмо имали Литургију коју служи Сам Хри-

стос, и Литургију коју служи овај свештеник, која Литургија би поседовала већу силу? Обе би биле исте. Зато што Христос све чини у свима, а свештеник је служитељ. Разуме се, недостојни свештеник изгара служећи недостојно, јер су Свете Тајне пламен који га претвара у пепео. Али његова је ствар да ли изгара и претвара се у пепео, не можемо ни да га осуђујемо, ни да му пресуђујемо. Постоје

надлежни црквени органи који могу да испитају та питања. Нас интересује да ли је свештеник канонски, да није рашчињен, и ако је тако, он захваљујући свом Свештенству обавља Свете Тајне.

Светитељ Јован Златоусти каже да су у његова времена неки поштовали добре свештенике. То и ми чинимо, једноставно, људски, односно: – Дошао је тај и тај отац! О, он је свет човек! – и сви журимо да му целивамо руку.

Долази и други свештеник који, авај, није светац, или га ми не сматрамо за свеца. Њему просто кажемо: „Благослови, оче,“ – ако уопште и то кажемо.

И добро је што узимамо благослов од њега, али шта то значи? Свештенство није питање личне светости. Његова је ствар да ли је свет или грешан. Кад поштујеш светог свештеника, не поштујеш Свештенство, већ светост. А кад поштујеш сваког свештеника, у свештенику поштујеш Свештенство, а поштујући Свештенство, поштујеш Христа, Који је извор Свештенства и Велики Првосвештеник Цркве.

Зато се и у једној молитви на Светој Литургији каже: „Зато што си Ти Онај Ко приноси и Онај Ко се приноси, Онај Ко прима и Ко даје, Христе Боже наш.“²⁾ Христос обавља Литургију, а не свештеник, Он је Онај Који приноси дар и приноси Себе, Он је и дар, и Давалац дара, Он чини све у свима.

Поштујемо свештенство, поштујемо Светог Духа Који делује кроз свештеника. зато би нам било тешко кад би се Црква градила на субјективној светости, односно кад би било тако да ако је свештеник свет, значи да је и Литургија правилна, а да је неделотворна ако је свештеник грешан. Није тако. Дакле,

кад свештеник обавља Тајне, сав Божији благослов и благодат се кроз Свештенство преносе на човека.

Можете ми рећи: „Зашто је благослов једних свештеника делотворан, а других није?“ То не зависи од свештеника, то се дешава зато што га не примамо с вером, зато што смо људи и имамо своје људске немоћи. И испоставља се да имамо више вере кад примамо благослов од светог свештеника, зато што се унапред припремамо с вером и кажемо: „Он је свет, добар је,“ – итд. и тако му бивамо наклоњени захваљујући вери.

Треба да идемо на Литургију чак и ако стојимо на њој као паљеви. Неко ће рећи: „Нисам какав би требало да будем, ништа тамо не разумем, не могу да се усредсредим.“ А ти иди какав год да си. Један старац каже: „Кад уђеш у парфимерију и изађеш, одећа ће ти мирисати, чак и ако то не будеш желео, чак и ако ништа не купиш.“ Каже да се исто то дешава кад идеш на Литургију.

Можда ниси могао да учиниш ништа духовно, али је већ нешто и то што си отишао, што си стајао тамо као пањ. Зато реци себи: „Идем такав какав

сам – неотесани балван. Јер, Бог може да обради и неотесани балван.“ А ако не будеш отишао, зато што, велиш, „не могу да се усредсредим“, биће све горе и горе и више се никад нећеш поправити.

*Митрополит лимасолски
Атанасије
Превела с бугарског
Станка Косова
Са руског Марина Тодић
07 / 02 / 2019*

*Преузето са сајта:
www.pravoslavie.ru
(српска верзија)*

ЛИТУРГИЈСКО БОГОСЛОВЉЕ

ПАЉЕЊЕ СВИЈЕЋА И ЛИТУРГИЈА

16

ЖИВОТЉАНИ ИСТОТНИК

Једна од најзаступљенијих вјерских пракси у нашем народу јесте паљење свијећа. Било да се ради о слављењу крсне славе, одласку на гробље, у цркву, сахрани, вјенчању или неком другом обреду, свијећа проналази своју употребу. Свако ко се првим вјерским корацима научио у својој кући васпитан је да када одлази у цркву на свету Литургију најприје треба да упали свијеће за своје најближе, како живе тако и упокојене. Неки у овоме виде не баш хришћанску праксу, нешто што је посљедица магијске, ритуалне свијести. Иако је код одређеног дијела вјерника овакав приступ чест, ипак употреба свијећа је и те како повезана са Литургијом, тј. долази из Литургије и некада је била литургијски осмишљена радња.

Ријеч Литургија је грчког по-

ријекла и означава заједничко дјело. Док нама данас Литургија дјелује као нешто што обављају свештеници док су вјерници пасивни посматрачи, у раној Цркви Литургија се заиста практично манифестовала као заједничко дјело свих, у коме је сваки појединац имао своју улогу и одговорност. Да би било уопште могуће служити Литургију, цијела заједница је морала

да се постара да се припреми све неопходно за Литургију, као и за агапе, хришћанску трпезу љубави, која је била наставак Литургије. Није било могуће доћи на Литургију а не донијети ништа што је потребно за њено служење. Тај дар Литургији се сматрао даром Богу, светим приносом Њему.

Практично то би изгледало овако. Неко од хришћана би

донио хљеб, неко вино. Епископ би бирао најбољи хљеб и најбоље вино за причешће, а остало би се користило за агапе. Затим неко би морао даривати (принијети) тамјан за кађење, неко уље за кандило, и било шта друго потребно неко је морао донијети. У зависности од посла којим се ко бавио, од онога што су чије руке стварале, врло често је зависила и врста приноса. Тако имамо приносе у виду: млијека, меда, грожђа, разног воћа, разних предмета израђених за литургијску употребу.

Најзад ранохришћанске литургије су служене ноћу. Да би било могуће служити Литургију ноћу, неопходне су биле свијеће да би се видјело. Тако су послуже хљеба и вина свијеће биле најнеопходнији елемент за служење Литургије. Стога су многи хришћани као свој принос, дар Богу, управо бирали свијеће. Тако као и сваки дар

Најзад ранохришћанске литургије су служене ноћу. Да би било могуће служити Литургију ноћу, неопходне су биле свијеће да би се видјело. Тако су послуже хљеба и вина свијеће биле најнеопходнији елемент за служење Литургије. Стога су многи хришћани као свој принос, дар Богу, управо бирали свијеће. Тако као и сваки дар свијећа је имала своју практичну примјену у служењу Литургије, али не само практичну, то је био принос Богу кроз који се учествовало у мисији спасења свијета.

свијећа је имала своју практичну примјену у служењу Литургије, али не само практичну, то је био принос Богу кроз који се учествовало у мисији спасења свијета.

Усљед разних животних околности литургијски дар се почео и приносити (намјењивати) Богу за некога другог, ко болује, страда или пак некога ко је умро. Тако су и свијеће као литургијски принос добиле ову карактеристику да се Богу приносе за оне којима је потребно, а то су на првом мјесту болесни и упокојени и та пракса је сачувана до данас, да се свијеће пале

најчешће за здравље и спасење душа ближњих.

Данас свијећа нема више ону практичну улогу коју је имала, да без ње није могуће служити Литургију, а и доношење приноса Богу од сваког хришћанина нажалост из црквене праксе је одавно ишчезло. Али наше помињање живих и упокојених приликом паљења свијећа прије уласка на Литургију и те како има смисла јер тиме потврђујемо Литургију као нераскидиву заједницу свих, коју чак ни смрт не може да прекине.

Остоја Дикић, вјероучитељ

БОГОСЛОВЉЕ

КРСНО СПРАДАЊЕ ХРИСТОВО И ЖАЛОСТ КОЈА ПОСТАЈЕ РАДОСТ

Наша света Православна црква, непосредно пред најрадоснији и највећи догађај Васкрсења Христовог, слави празник Великог петка, као спомен на смрт Господа Исуса Христа. Христова смрт, која се десила усљед људских гријехова, имала је да покаже сваком људском бићу како је гријех страшан и како је тешко носити посљедице гријеха и да је само неизмјерна божанска жртва Христова могла ослободити човјечанство од посљедица прародитељског грије-

ха и поново привести човјека ка Богу. У времену, када су правда и милост код људи били потпуно замрачени усљед гријеха, поступили су људи са Сином Божијим онако како се није поступало ни са највећим злочинцима. Али, ако је и тако нешто Бог допустио, значи да је и то имало своју одређену сврху у Божијој икономији (плану спасења) људи испод ђавоље власти и људских гријехова.

Прије него што ће издахнути на крсту, посљедње ријечи

Христове су биле: „Сврши се!“ (Јн.19;30). Поставља се питање шта је то завршено? Завршено је оно што је унапријед писано у Светом писму за Христа, тј. да ће Он претрпјети смрт за грешни род људски да би се искупљење извршило за све људске нараштаје свих народа и свих времена. Као замјена за грешно човјечанство, Христос је имао да претрпи да се над Њим изврши „правда“ старозавјетног Закона јер, по том Закону: „Казна за гријех је смрт“ (Рим.

Распеће Господа Исуса Христа - Манастир Студеница

6;23), а ко прима на себе кривицу за гријех прима и смрт. Тако је Христос испунио и завршио и укинуо старозавјетни Закон Мојсијев: „Закон и пророци су до Јована; од тада се Царство Божије благовјести и сваки се труди да уђе у њега“ (Лк.16;16); и умјесто тог „закона смрти“ донио је човјечанству милост, истину и благодат, свима који то зажеле да приме у име Оца, Сина и Светога Духа. То се и показало у часу смрти Његове и посвједочило догађајем када је завјеса у тадашњем јерусалимском Храму, која је спречавала људима приступ и улазак у тзв. „светињу над светињама“ и тако представљала терет прародитељског гријеха и других гријехова човјечанства, та завјеса, та обавеза људских дугова – гријехова, поцијепала се на двоје од горњег свог краја до доњег, па је тиме и обавеза старог Закона, „закона смрти за гријех“, изгубила врједност и обавезу.

Тако је Христос постао наш поглед на свијет и читав наш живот, наша Пасха и као пасхално Јагње жртвован је за нас, па нисмо више под законом, него под благодаћу, јер „благодаћу смо спасени“ (Еф. 2;5) и „вјером у Исуса Христа, а не дјелима закона“, како каже апостол Павле.

У овај трагични и тужни дан не служи се света Литургија (осим уколико на Велики петак падну Благовјести). На Велики петак ми не служимо потпуну Литургију зато што је Господ у тај дан претрпио тијелом страшна страдања, крсну смрт, и тако себе самога принио на жртву Оцу. Тако је кроз Његово Тијело принесена жртва. Због тога није потребно служити Литургију, али Црква зато прописује јако строг пост (о томе свједочи Св. Дионисије Александријски - III в.), тј. на Велики петак и Велику суботу очекује се од вјерника најстрожи могући пост, који подразумијева апсолутно неу-

зимање хране, или бар сухоједе-није (хљоб и вода) за оне који су тјелесно слабији.

Иако се представа Христа непосредно послѣје скидања са Крста и прије полагања у гроб изображава у фрескопису икона или у рукописним књигама, овај мотив се најчешће појављује у форми везеног и украшеног платна које се назива плаштаница. Она се у православним храмовима користи у току вечерњег богослужења Великог петка и јутрења Велике суботе. Плаштаница је платно са извезеним или насликаним Христовим Тијелом, или визуелни приказ Христовог полагања у гроб, непосредно послѣје скидања са Крста. На плаштаници се налази представа скидања са Крста и полагања у гроб, као и представа Богородице, Јосифа из Ари-матеје који је Христу уступио своје гробно мјесто, Никодима и јеванђелисте Јована Богослова. Она се износи у току појања

стиховних стихира на вечерњем богослужењу Великог петка и полаже се увијек заједно са Јеванђељем на средину храма на посебан сто. У богослужењима Великог петка, спомиње се хватање Господа Исуса Христа, суд јеврејских старјешина и римског проконзула Понтија Пилата над Њим, крсна страдања, смрт и скидање са крста. Сама богослужења се састоје из јутрења – на коме се чита Дванаест страсних (страдалних) Јеванђеља (ово јутрење се обично служи увече на Велики четвртак), царских часова и вечерњег, тј. опијело Христово, са изношењем плаштанице. У знак туге и жалости, на Велики петак не звоне црквена звона, почев од бденија на Велики четвртак, већ се вријеме богослужења обзнањује клепа-лима. Након изношења плаштанице, на повечерју, пјева се канон о Распећу Господњем, који нам описује жалост Цркве и плач Пресвете Богородице.

Христова смрт је потресла све вјерујуће људе. Смрт је најстрашнија појава на овом свијету. Не само што односи са собом некога од наших најближих и најмилијих, она односи са њима и најљепши дио наших осјећања, успомена и добар дио нас самих. Смрћу почиње пут у вјечност, али само преко моста који се зове васкрсење. Христос

је још за живота на земљи припремао пут ка свом Васкрсењу кроз многа чуда која је чинио. Васкрснуо је свог пријатеља Лазара, удовичиног сина, Јаирову кћер, а сам је говорио: „Ја сам васкрсење и живот, ко вјерује у мене и ако умре живјеће“ (Јн 11;25). Он је дошао од Оца и отишао опет Оцу, да припреми мјесто онима који Бога љубе. Как-

сасвим другачија, што Спаситељ и говори: „Синови овога вијека жене се и удају; а који се удостојише добити онај вијек и васкрсење из мртвих, нити се жене нити се удају; јер више не могу умријети, јер су као анђели и синови су Божији када су синови васкрсења“ (Лк. 20;34-36). Није наше да постављамо ситна питања у погледу вјечног живота.

На Велики петак ми не служимо потпуну Литургију зато што је Господ у тај дан претрпио тијелом страшна страдања, крсну смрт, и тако себе самога пружио на жртву Оцу. Тако је кроз Његово Тијело принесена жртва. Због тога није потребно служити Литургију, али Црква зато прописује јако строг пост (о томе свједочи Св. Дионисије Александријски - III в.), тј. на Велики петак и Велику суботу очекује се од вјерника најстрожи могући пост, који подразумева апсолутно неузимање хране, или бар сухоједеније (хљоб и вода) за оне који су тјелесно слабији.

во је то мјесто, то нико не може себи да представи, јер „што око не видје, и ухо не чу, и у људско срце не дође, то уготови Бог онима који га љубе“ (1. Кор. 2;9).

Слика о вјечном животу постаје човјеку јаснија уколико је његов морални и духовни живот ближи Богу. Из овога нашег земаљског видика не можемо сазнати шта је вјечни живот и какав је, јер овдје „гледамо као помоћу огледала, у загонетки, а на крају ћемо тек гледати лицем к лицу“ (1. Кор. 13;12). Природа људског живота у вјечности биће

Спаситељ је за живота на земљи радозналим људима, који су Му постављали таква питања, одговарао: „Богу је све могуће“ (Мт. 19;26). Тај одговор је упућен и свима нама. За нас је много важније да свакодневно напредујемо преображавајући своју природу и растући према „висини раста Христовог“ (Еф. 4:13). На тај начин ће расти и наша нада у милост Божију и Његову помоћ на путу у Царство гдје се свака жалост претвара у радост.

Данијел Васић, вјероучитељ

Сваки дио светог твога Тијела срамоту нас ради претрпи: глава трње, лице пљување, вилице шамаре, уста укус жучи са оцтом помијешан, уши хуле безбожне, леђа бијење и рука трску, цијело Тијело растезање на крсту, удови клинове и ребра копље. Ти који си за нас пострадао и од страдања нас ослободио; и који си сишао к нама човјекољубљем и подигао нас, свесилни Спасе, помилуј нас.

(Друга стихира на хвалитне Великог петка)

АДАМОВО ИЗГНАЊЕ

Да ли осећам ово изгнање или је то само још један скуп побожних звукова? Не желим да личим на једну Чеховљево јунакињу која се топила од милине кад чује црквене речи типа „понеже“ или „ашче убо“, слабо схватајући шта оне значе.

Адамово изгнање је васељенска катастрофа која се десила само једном човеку и његовој жени, али која има директне везе са свим живим светом. Јасно је да има везе с људима. Са свим људима. Свим уопште. Али и са целим живим светом. „Јер се твар (све што је створено) покори таштини, не од своје воље, него због онога који је покори, са надом да ће се и сама твар ослободити од робовања пропадљивости на слободу славе деце Божије. Јер знамо да сва твар заједно уздише и тугује до сада“ (Рим. 8: 20-22).

Сва твар „стенајет“. На руском: сва твар уздише. Да ли чујемо овај свакодневни уздах? Јер, треба да га чујемо. И личну и свеопшту патњу треба да повезујемо с оном далеком тачком у историји од које је све кренуло у погрешном правцу. Адам није схватао Рај живећи у њему. Тако риба не схвата воду док је са свих страна окружена њом. Али кад је удица ухвати за усну и кад се извуче на обалу, риба удише на уста ваздух који је пали и схвата: завршио се живот на који је навикла. Почело је мучење. Вероватно је исто то схватао и Адам кад се одједном испоставило да Рај није око њега, већ је

иза. Колико се стидео, плакао и дрхтао кад је, можда врло срамотно, истеран из првог дома и места блаженства! Какви јецаји су се откидали из груди жене кад је све дубље и неминовније схватала сву страхоту онога што се десило!

Рај је сад био позади.

Протерани Адам ће се ускоро окренути лицем према слатком месту из којег је истеран. Црква нам га тако и приказује – како седи преко пута Раја и плаче. Али касније, кад Адам позна своју жену и да јој име, кад се

роде деца и кад почне освајање земље прогонства Адамово потомство ће се поделити по овом критеријуму. За једне ће Рај бити иза њих, а другима ће бити пред очима. Други ће чекати повратак, а први ће одустати од њега. Ова подела траје до дана данашњег.

* * *

Каиновци потомци су са завидном енергијом почели да култивирају земљу. Подигли су први град, научили су да кују бакар и гвожђе, смислили су музичке инструменте. Све то је било генијално. И начин да добију ватру и то како су смислили лук за лов или плуг за орање, како су градили куће и шили одећу... – све је то било плод оштрог

ума, снажних руку и енергичног срца. Али истовремено са стварањем цивилизације продубљивао се грех у човеку. Секира која је смишљена за цепање дрва лако се претварала у оруђе и Ламех се већ хвали убиством. Исти овај Ламех се хвали још и многоженством. Односно, заједно с техничким и материјалним развојем развијају се окрутност и похота. Они ће временом преплавити све становнике земље и Бог ће творевину очистити водом потопа.

Деца Каина. Нису им потребни Рај и Бог. Они су сами богови у сопственим очима. Имају још и рукотвореног идола – цивилизацију. Клањају јој се, служе јој и њоме се хвале. О томе како људи постају тврдокорни, озлојеђени и развратни у складу са развојем техничког прогреса

можемо знати и из књига, али и из свакодневног искуства. Поремећај равнотеже између етике и технике је хронична болест човечанства. Машина има све више, а савести све мање. И људима с богатом уобразиљом се одавно привиђају исте ствари. Тачније: антропоморфни мекушац (некадашњи човек који се умногоме променио нагоре) окружен компликованом техником руши и претвара у пепео све око себе и сам гине.

Деца Сита којег је Ева родила уместо убијеног Авеља имала су веру и молитву. Они су „призивали име Господа“. Живели су поред Каинове деце, у комшилуку, али се до извесног времена нису мешали. Другачије су жи-

вели. И било их је мање. Уопште нису имали могућности да се похвале спољашњим успесима, или су ове могућности биле много мање. И то је такође препознатљива црта људског живота. Можда су им се успешни и охоли Каинити смејали. Смејали су им се подједнако гласно и распојасано као што ће се касније смејати чудаку Ноју који је 120 година градио наизглед неозбиљну кутију без кормила и једара под називом „ковчег“.

***

Тако људи масовно заборављају Рај и Бога. Тако се људи својом грозничавом делатношћу свим бићем закопавају у земљу – можда тражећи у њој скривено благо, можда бежећи од сунчеве светлости. А све је то било још за живота првог човека. Адам је као жива књига могао да исприча сваком детету, унуку, праунуку и тако даље о животу у Рају, о искушењу којем је подлегао, о проклетству змије и о обећању спасења од „семена Жене“. Његове речи су имале моћ речи поузданог сведока. Адам је био дивно биће које је крунисао сву творевину. То је био човек којег није родила жена, којег је лично Господ створио. Али је његова проповед ипак занемарена. Грех се појачао. Земаљски послови су заклонили Небо. Духовна питања су изгубила актуелност.

Поновићу неколико последњих реченица.

Проповед је била занемарена. Грех се појачао. Земаљски послови су заклонили Небо. Духовна питања су изгубила сву актуелност.

Имате право да погађате два пута: да ли говорим о данашњем дану или о људима пре Потопа?

***

В. Голдинг је 1954. године издао књигу „Господар мува“. Овај

назив на јеврејском звучи „Баал зебуб“, а руском читаоцу је познатији из Светог Јеванђеља као Велзевул. Краљ мува, ђаво, почетак сваке прљавштине.

У књизи се говори о групи дечака, ученика елитног колеџа који су пуким случајем доспели на пусто острво. Тамо су брзо изгубили све слојеве цивилизованости и обрели се у стању прве Адамове деце. Једни, којих је било мање, рекли су: „Хајде са палимо ватру на врху планине да нас неко примети и спаси.“

Каиновци потомци су са завидном енергијом почели да култивирати земљу. Подигли су први град, научили су да кују бакар и гвожђе, смислили су музичке инструменте. Све то је било генијално. И начин да добију ватру и то како су смислили лук за лов или плуг за орање, како су градили куће и шили одећу... – све је то било плод оштрог ума, снажних руку и енергичног срца. Али истовремено са стварањем цивилизације продубљивао се грех у човеку. Секира која је смишљена за цепање дрва лако се претварала у оруђе и Ламех се већ хвали убиством. Исти овај Ламех се хвали још и многоженством. Односно, заједно с техничким и материјалним развојем развијају се окрутност и похота. Они ће временом преплавити све становнике земље и Бог ће творевину очистити водом потопа.

Другима се свидело ново обитавалиште, окупили су се у чопор и изабрали вођу. Затим су обојили лица глином, ухватили су и убили прву жртву – дивљу свињу. Опивши се од крви и жара лова приредили су ритуални плес. Главу убијене свиње су натакли на штап на сред острва као изванредан симбол духа овог места. Свињска глава облепљена мувама постаће својеврсна „икона“ Велзевула.

Голдинг показује како се брзо – за свега неколико дана – људи враћају у библијску праисторију и почињу да се понашају као Каинити (већина) или као потомци Сита (мали остатак). Притом ово показује на примеру деце која још увек нису оптерећена оним тешким бременом личне

греховне прљавштине као одрасли.

Један критичар је о роману рекао следеће: „Ово је сложена верзија приче о Каину – човеку који је убио свог брата кад његова сигнална ватра није упалила.“ Затим још: „Каин није просто наш даљи рођак: он је савремени човек и његови убиствени импулси имају безграничну снагу“ (Д. Андерсон).

То је само један књижевна асоцијација с покренутом темом.

***

Подсетићу да је Каин – првонац Адама и Еве. А ми покушавамо да кажемо нешто о теми: да ли ме се лично тиче Адамово изгнање? Да ли осећам размере ове трагедије? Напокон, да ли моје срце, моје око, моје ухо, примећује да Каинита има много више него Ситове деце, зато што је Каините баш брига за светли рај, за покушај да се у њега врате покајањем, а искрено речено, баш их бирга и за Самог Вечног Бога?

Једнима је Рај остао иза леђа и немају жеље да се окрену. Другима је Рај пред очима.

„Палату Твоју видим, Спасе, украшену. Али немам одеће да уђем у њу.“ То ће Црква певати у току Страсне седмице. И још

је речено: „Покајање је дрхтај душе на вратима Раја“.

Наизглед је све иза облака и далеко... Адам, Ева, змија и Рај. А све је то о нама.

И у Христа, Новог Адама, нећемо моћи да верујемо ако занемаримо старог Адама од којег потичемо по телу.

И нећемо га занемарити. Нећемо се ни љутити. Иако нас је родио у земљи изгнања он нас учи да се не везујемо за земљу. Учи нас да плачемо због грехова и да се уздамо у Онога Ко је сишавши у пакао пре свега пронашао душе праоца и прамајке и извео их из места туге на Своју

дивну светлост. Тако пише на икони „Силазак у пакао“.

Протојереј Андреј Ткачов

Са руског Марина Тодић

13 / 03 / 2019

Преузето са сајта:

www.pravoslavie.ru

(српска верзија)

БОГОСЛОВЉЕ

ЧОВЈЕК – БИЋЕ КОМУНИКАЦИЈЕ

Еванђеље о митару и фарисеју било је повод за размишљање на тему *Човјек – биће комуникације*.

Два човјека уђоше у храм да се моле Богу, један фарисеј, а други цариник. Фарисеј стаде и мољаше се у себи овако: *Боже, хвала ти што нисам као остали људи: грабљивци, неправедници, прељубници или као овај цариник. Постим двапут у седмици; дајем десетак од свега што стекнем. А цариник издалека стајаше, и не хтједе ни очију уздигнути небу, него се бијаше у прса своја говорећи: Боже, милостив буди мени грешноме! Кажем вам, овај отиде оправдан дому своме, а не онај. Јер сваки који себе узвисује понизиће се, а који себе понизује узвисиће се (Лк.89.10-14).*

Веома су занимљива та два њихова начина комуникације, јер они на различит начин приступају Богу. Улазе у храм и комуницирају. Наприје би требало појаснити ко су били цариници и фарисеји тога времена, да бисмо лакше схватили околности у којима се прича развија. Фарисеји су били један угледан сталеж у јеврејском народу. Ријеч *фарисеј* из арамејског

језика значи – *издвојени*. И та ријеч *издвојени* најбоље осликава особеност тога сталежа. Они су се држали чврсто у заједницама, у својим групама, гдје су могли добро да испуњавају обавезе и законе који су им били прописани. Најупечатљивија заповијест и обиљежје фарисејског реда била је морална чистота – отуда је и познато прање руку прије јела. Постили су два пута седмично. То је био њихов добровољни пост понедељком и четвртком. Давали су десетак од свега што стекну. За све то имамо и утемељење у књигама Старога Завјета. С друге стране, цариници су били људи који су радили за страну власт, прикупљали су порез од људи. Како је прикупљени новац био код њих, често би своју позицију искористили да нешто оставе са стране, за себе. Самим тим, они су били за фарисеје неко за кога нема спасења. Они су били људи који су дотакли дно, који су толико грешни да се не могу ни покајати. Према ставу фарисеја, чак није било спасења ни за људе који се налазе на *положају*, јер би их сама њихова позиција доводила у сукоб са законом. Према

томе, видимо да су то два различита човјека, два различита схватања, два различита начина живота. Фарисеј је задовољан собом, углађен, поштован, има све што му је потребно. Када улази у храм, он иде одмах на почетак, што ближе жртвенику. Цариник је човјек који је свјестан своје грешности. Он улази у храм да тражи Бога и стаје на крај храма. Он чак ни не подиже своје очи ка небу, ка Богу, већ гледа у земљу и каже: *Боже, буди милостив мени грешноме*. Често проналазимо у Светом Писму како Христос фарисеје осуђује, назива их *гробовима окреченим*, јер су споља лијепи и углађени, а изнутра су трулеж. Каже им прво да чашу очисте изнутра, а не споља, јер неће такви бити на корист, ни себи, ни никоме. *Тешко вама књижевници и фарисеји, лицемјери, што сте као окречени гробови, који споља изгледају лепи, а изнутра су пуни костију мртвачких и сваке нечистоте (Мт. 23. 27).*

Може се рећи да је тајна сваког гријеха **гордост**. Гордост је првина свих гријехова, то је онај гријех који је од анђела начинио ђавола. Тај гријех око човјека

ствара оклоп и поробљује га да нема комуникације ни са човјekom, ни са Богом. Насупрот том гријеху, као свјетлост свијету, стоји највећа од свих врлина – **смирење**. Управо оно смирење које је имао овај цариник. А смирење грешника преображава у светитеља, што нам најљепше може потврдити житије Марије Египћанке. То је једно од највеличанственијих житија у историји рода људскога. Жена која је била блудница, грешница, која је кренула у Јерусалим, не да се поклонити Господу, већ да ради свој посао... Од сусрета са Господом, она почиње да живи само за Господа. Апостол Павле, који је био гонитељ хришћана, кренуо је у Дамаск да их гони, а у сусрету са Христом он каже: *Не живим више ја, него живи у мени Христос* (Гал. 2.20). За човјека кога дотакне Господ, који спозна покајање и љепоту живота са Христом, гордост више не постоји, јер он спознаје да је велики само са Господом.

Када је Бог стварао прве људе, створио је прво Адама, па Еву. Створио је некога ко је сличан Адаму, да би Адам могао са неким да комуницира. Осим тога, Адам и Ева су разговарали са Богом лично, лицем к лицу. Та комуникација је била заснована на повјерењу, на искренности и на љубави. Када су се Адам и Ева огријешили, када их Бог тражи, како је наведено у књизи Постања, Он каже: *Адаме, гдје си?* (Пост.3.9). Адам се крије од Бога, јер зна да је погријешитио. Нажалост, он не признаје своју грешку, него каже: *Нисам ја крив, него је Ева!* (Пост. 3.12). То је био коначан пад. Да је Адам

рекао: „Ево ме Господе, крив сам, шта да чинимо?“, то би значило да Адам приноси себе Богу и свој гријех износи пред Бога. Њихов гријех није био сам по себи пад, већ њихова неспремност да га спознају, да се због њега заплачу, стану пред лице Божије, и као овај цариник завапе: *Господе, милостив буди мени грешноме*. Гријехом се човјек удаљава од Бога, долази до престанка комуникације. Адам, Ева и Бог више нису у сагласју, љубави и пријатељству, као што су то били на почетку. Цијела темати-

Цариник и фарисеј

ка Великог поста заснована је на жалости Адама за изгубљеним рајем, а та жалост се заснива на изгубљеној комуникацији са Богом. Највећа трагедија човјека је што је изгубио комуникацију са Богом. Недјеља о царинику и фарисеју је зато толико битна, па је Црква одредила да то буде прва припремна недјеља пред Велики – Васкршњи пост.

Веома је битно запитати се каква је комуникација у савременом друштву. Старац Пајсије Светогорац каже да су три највеће болести данашњег друштва опет засноване на не-

достатку комуникације: развод, шизофенија и карцином. Супружници обећају једно другом да ће усавршавати свој живот, да ће се изграђивати једно кроз друго. *Зато ће човјек оставити оца и мајку своју и прилијепити се жени својој и биће једно тијело* (Мт. 19.3,6). Јер ће бити једна одлука, једно сагласје. Међутим, када нема комуникације, повјерења у љубави и искренности, неминовно долази до раскола. Што се тиче карцинома, то је проблем на ћелијском нивоу, ћелије се не везују како треба, комуникација међу њима није добра и у организму долази до раскола. Шизофренија је, опет, недостатак комуникације са самим собом, а ако нема комуникације са собом, не може бити ни комуникације са другим човјekom. Данашње друштво као никада у историји има могућности и средстава за комуникацију. Све је доступно и све је човјеку дато да може да комуницира, а ни-

када у историји није било мање комуникације међу људима него данас, већином зато што нема повјерења. Када нема повјерења, нема ни љубави, а гдје нема љубави, како каже Достојевски, ни разума нема. Хришћани би требало да свијетле свијету као свјетилке. Као што Христос каже, да будемо со која ће да осоли цијели свијет. Разлог због чега то нисмо је тај што међу нама нема повјерења, нема комуникације, нема смирења, а у основи свега – нема љубави. Нови Завјет почиње са двије заповијести: *Љуби Бога и Љуби ближњега* (Мк.12.28,34). То је једна ријеч – љубав. У Старом

Завјету имамо тачно таксативно: *Не убиј; Не кради, Не чини прељубу...* (Излазак 20. 2,17). Међутим, Христос каже само – љубав. Ако волиш човјека, ако волиш некога с ким живиш, комшију, брата, пријатеља, саслужитеља, ти ћеш учинити све да га не повриједиш, да му не нанесеш зло. Ако некога волиш, да ли можеш да крадеш од њега, да ли можеш да га лажеш, да ли можеш да га оговараш, вараш? Утемељење сваке љубави имамо у Христу. Он долази због човјека, страда на крсту и никога не одбацује, не презире, него ће свакоме тражити и покушати да нађе разлог за спасење. Када би људи судили, нико се на свијету спасио не би. Знаш неког човјека, знаш му оца, мајку, брата, сестру, знаш његове мане и знаш какав је и сам пресуђујеш да није за Рај... Христос је то могао да превазиђе много лакше него ми, али зато је битно да човјек прво спозна себе, да буде човјек достојан лика Божијег. Јер, човјек је створен по лику Божијем, по образу Божијем. Кажу Свети Оци: *Бог је створио човјека по лику Христа који ће доћи.* Ако нађемо у сваком човјеку ману, ми налазимо ману самоме Богу, јер је он Творац свакога човјека. И у Христу налазимо ману. Треба се потрудити да у човјеку пронађемо добро, треба да пронађемо оно у чему је човјек величанствен и добар. Јер, коме човјек није добар, није му добар ни Бог. Те двије природе су суштински неодвојиве. Прије свега, треба стећи смирење. Смирење је стицање самога Бога. Смирење ја почетак стицања свих врлина. Смирење је стицање повјерења у Бога, а стицање повјерења је предавање себе у руке Божије.

Покајање је предавање себе Господу и измирење са Њим.

Када дође човјек на исповијест, заиста скине сваки терет, сву муку свог живота, не пред свештеником, него пред ликом Христа који оправдава сваког човјека. Тајна комуникације је у слушању. Савремени човјек нема коме да каже свој проблем. Нема повјерење у човјека да ће да носи тај његов терет, тај крст. Владика Николај у *Религији Његошевој* каже: *По једној погрешној изреци човек вреди онолико људи колико језика говори. Један човек вреди онолико људи колико људи истински познаје, тј. колико је туђих душевних драма са својом душом преживео. Јер има људи који говоре неколико језика и који поред тога вреде једва једног човека. Нема људи који су преживели душевну борбу свога ближњега, а да не вреде више од једнога човека.* Када је човјек спреман да гине за човјека, да душу своју положи за пријатеља, он вриједи најмање два, три човјека. А Христос каже: *Носите бремена један другог и тако испуните закон Христов* (Гал. 6, 2). У овом јеванђељској причи, чули смо молитву цариника. То је, уистину, била његова исповијест. Он долази скрушено и смирено пред Господа, јер зна да истински не вриједи много. Он излива сву своју муку, сав терет, сву своју грешност и Христос га прихвата, и оправдава. Он је његов спаситељ и искупитељ. Треба се зато отворити за Господа, треба срце своје дати Господу. Када човјека дотакне прст Божији, када се једном упозна са Господом, увијек ће се враћати Њему и увијек ће чезнути да буде Божији. То треба да свједочимо својим животом. Цариник је кренуо од своје грешности и треба најчешће, или скоро увијек, кренути од себе. Зато је битно да знамо да је сваки човјек највећа вријед-

ност овога свијета. Саки човјек је дио Бога, јер га је Бог створио по лику своме. У лику другог човјека треба видјети светитеља, јер безгрешност није мјера за светитељство. Бити светитељ не значи бити безгрешан, већ значи вољети бесконачно Бога и чезнути за Њим, бити спреман одрећи се свега за Бога. Зато човјек мора преузимати одговорност, одговорност коју му је Бог дао, да да одговор и на своје постојање, дарове и таленте које му је дао.

Молитву смиреног човјека Господ одмах чује. Недјеља о царинику и фарисеју нас учи да се клонимо високоумља, гордост, осуђивања. Треба се борити за човјека. Нико се на свијету није борио тако за човјека као Христос. Христос више вјерује у нас него што ми вјерујемо у Њега. Он је то показао својим примијером. Чак и Христос као човјек, прије страдања, у Гетсиманском врту, се моли и каже: *Оче, нека ме мимоиђе чаша ова – страдање ово. Али не како ја хоћу, него нека буде воља твоја* (Мт. 26,39). Ми најчешће волимо да је воља наша. У Молитви Господњој каже се *Оче Наш... да буде воља твоја...* Када комуницирамо са другим човјеком нека буде некада и воља његова. У истој молитви каже се: *...опрости нам дугове наше, као што и ми опраштамо дужницима својим.* Ми свјесно или несвјесно правимо директан договор са Богом – како ја праштам, тако и Ти мени праштај. Молитва је комуникација са самим Творцем. Молитва је комуникација и са оним за кога се молимо. Зато је Христос научио своје Свете ученике, апостоле, а касније и све нас како да се молимо... *Оче Наш који си на небесима...* Зар нам није ту речено да је Бог свима исти? Ако нам је један Бог, зар

нисмо ми одмах сви браћа и сестре?

Највећи ниво комуникације који човјек може да оствари са Богом је Света Литургија. То је скоро онаква комуникација какву је сам Адам имао са Богом. Црква је мјесто гдје се на-реалније осјећа благодат Божија. Литургија је централни догађај односа и комуникације Бога и човјека. Ријеч *Литургија* у преводу са грчког значи *заједничко дјело*, дјело људи, дјело човјека и Бога. И то показује да Литургија има комуникацијски карактер. Она почиње ријечима: *Благословено Царство Оца, Сина и Светога Духа*. Народ одговара: *Амин!* Ријеч *амин* значи *нека тако буде*, што значи да без народа и без свештеника нема Литургије. Народ даје легитимитет Литургији. Није Литургија ни за свештеника, ни за појединца, него и за свештеника, и за појединца, и за заједницу. *Један хришћанин - ниједан хришћанин*, како кажу Свети Оци. Без заједнице нема спасења. Чак и монаси који се повлаче у испоснице или који су отишли да живе

у пустињама имају обавезу да дођу на недељна богослужења, да бораве у заједници. Христос ту потврђује наш идентитет. И сваки човјек потврђује идентитет другог човјека. У припреми за Литургију свештеник помиње упокојене, светитеље, Богородицу...и онда смо у Христу сви једно, јер Литургија има карактер вјечности, бесконачности, Царства Небеског. То је догађај гдје надилазимо тренутно, гдје сједињујемо прошло, садашње и будуће. Ходајући по земљи, јер смо од земље и од праха створени, да се пропињемо да дотакнемо небо, јер је човјек небоземно биће, јер је човјек величанствено биће ако је Божији. Зато је заједница битна, зато се мора комуницирати и живјети у дијалогу, разговору, пријатељству. Каже Достојевски: *Пакао је мјесто без љубави, гдје нико никога не воли*. Ако се волимо, ако има комуникације међу нама, као на Литургији кад се саберемо, ми већ предокушавамо Царство Небеско, дјелић раја је већ у нама. Као што каже Апостол Павле: *Онда смо већ Храм Духа Светога, ми и*

тијела наша.

Комуникација до Бога води преко нашег ближњег, преко наших комшија, пријатеља, браће, сестара, то је све Црква. И комуникација до ближњег води преко Бога, преко молитве. То је једна нит која везује небо и земљу и од човјека чини богочовјечанско биће. Како није могуће вјеровати у Бога, а не вјеровати у човјека, тако није могуће ни комуницирати са Богом, а не комуницирати са човјеком. Наш начин мишљења, каже Владика Николај, *зависи од нашега живота, философија се мора проживјети, па онда проповиједати*. Треба изаћи из себе, треба се издићи изнад себе. Нека нам Господ подари да се и ми молимо, као што се молио и онај цариник: *Боже милостив буди мени грешноме*, али и онај разбојник на крсту: *Сјети ме се Господе у Царству Своме*, као што се моле и хришћани и монаси и исихасти: *Господе Исусе Христе Сине Божији, помилуј ме грешног*.

Синиша Шаренац,
протонамјесник

ХРИШЋАНСТВО – ВЈЕРА РАДОСТИ

У свијету у којем живимо све је више депресије и туге. Људи не налазе смисао животу и постојању. А никада се угодније није живјело. Данашњем човјеку не недостаје хљеба, ни уживања. Недостаје му радости, то јест разлога за њу. Зато се јављају многи гуруи и психотерапеути како би понудили неко рјешење за ово горуће питање савременог човјечанства. Психотерапеути нуде лијекове који умртвљују свијест, а гуруи нуде медитативне терапије које отприлике имају исти тај ефекат. А хришћанство је увијек имало и има и нуди радост, праву радост живљења и смисао постојања. Али ако га схватимо само као скуп народних обичаја, а без вјере у вјечни живот, и оно постаје ништавно и блутаво и само још једна игарија у низу оних које нам савремени свијет пружа.

Хришћанство је свјесно и намјерно од злонамјерних дуго и често представљано као вјера мрака, вјера која човјеку намеће лажни осјећај кривице како би га учинила покорним Цркви као институцији и државним властима. Говорило се да је у Цркви све црно као што су црне свештеничке мантије, да су црквени људи назадни, да су хришћанима забрањена сва уживања и да је вјера пуна предрасуда и наметнутих страхова, да она ограничава човјекову слободу и самим

тим га чини несрећним. Овакво мишљење су прихватили и прихватају људи који хришћанство и православље не познају и, што је још горе, не желе ни да га упознају. Они му унапријед суде и пресуђују. И, наравно, тај свој суд не називају предрасудом, него зрелим и доказаним ставом неких паметних људи. Они не налазе никакво друго рјешење за бесмисао живљења без Бога, али знају унапријед да смисао сигурно није у хришћанској вје-

ри. Осмотримо мало каква је заиста та мрачна вјера и шта је у њој мрачно.

Свети цар Давид ускликује још у Старом завјету: *Слава је и величанство пред Њим, сила и радост у стану Његову* (1 Дн 16, 27). Старозавјетни књижевник Немија поручује изабраном народу: *Не будите жалосни, јер је радост Господња ваша сила* (Нем 8, 10). Да ово није вјештачка радост коју на силу треба да стекнемо, него да је она дар Божији, Давид свједочи ријечима: *А мени си дао у срце радост већу*

него што је они имају кад им роди пшеница и вино (Пс 4, 7). На другом мјесту он каже: *Показаћеш ми пут животни: обиље је радости пред лицем Твојим, утјеха у десници Твојој довијека* (Пс 16, 11).

Хришћанство није анестезија која отупи човјека за животне недаће тако да се и у највећем јаду смије и игра као онај који је сишао с ума. Хришћанин је свјестан свих тегоба живота, али зна гдје је излаз и са непостидном надом, смјело иде ка том излазу и зна да га нико неће и не може у томе спријечити. Зато му те исте невоље далеко лакше падају него онима који су без Бога на свијету (Еф 2, 12), како их назива апостол Павле. Изражавајући се антропоморфистички Давид каже: *Гњев је Његов за тренуће ока, а до живота милост Његова; вечером долази плач, а јутром радост* (Пс 30, 5).

Псалтир је најстарији и најчешће коришћен православни Молитвослов. Он је бунар радости. У њему су описана сва душевна стања у којима се човјек може наћи. Он је једна радосна јадиковка, излијевање душе пред Богом. Али на крају сваке туге је радост коју дарује Господ. *А праведници ће се веселити, радоваће се пред Богом, и славити у радости* (Пс 68, 3), закључује псалмопојац на крају сваке муке и невоље. *Глас радости и спасења чује се у колибама*

праведничким (Пс 118, 15). При својих откривења Твоја зававијек; јер су радост срцу мом (Пс 119, 111).

И премудри Соломон каже: Чекање праведних радост је, а надање безбожних пропада (Пр 10, 28). Господ нам помаже да сагледамо брзу пролазност сваке земаљске радости. Она траје док траје узрок који ју је изазвао и кад је нестане, настаје туга већа него што је била прије те пролазне утјехе. Тужњава ће бити по улицама ради вина, проћи ће свако весеље, отићи ће радост земаљска (Ис 24, 11).

Стари завјет је био само најва истинске радости која је на свијет дошла оваплоћењем Сина Божијег, Смисла Који је дошао у наш бесмисао да га осмисли. Кад се анђео јавио пастирима, рекао им је: Не бојте се; јер вам, ево, јављам радост велику која ће бити свему народу (Лк 2, 10). Јеванђелист Матеј овако говори о мудрацима са истока који су дошли да се поклонe Христу пратећи звијезду: А кад видјеше звијезду, обрадоваше се веома великом радости (Мт 2, 10).

Христос је дошао да нам најави скори улазак у Царство Небеско које се отворило Његовим домостројем спасења. А овако га сам описује: Још је Царство Небеско као благо сакривено у пољу, које нашавши човјек сакри и од радости своје отиде и све што има продаде и купи поље оно (Мт 13, 44). Дакле, радост Царства Небеског је вреднија од свега што овај живот може да нам пружи јер она једина може да нам гарантује вјечну радост која се неће узети од нас никада. То Царство се и поистовјећује са

радошћу: А господар његов рече му: Добро, слуго добри и вјерни, у маломе си био вјеран, над многим ћу те поставити; уђи у радост господара својега (Мт 25, 21). Свети апостол Павле каже: Јер Царство Божије није јело ни пиће,

него праведност и мир и радост у Духу Светоме (Рим 14, 17).

Бог је апостолима дао власт над нечистим духовима и они су се томе радовали, а Христос им је рекао: Али се томе не радујте што вам се духови поковавају, него се радујте што су имена ваша написана на небесима (Лк 10, 20). Говорећи Својим апосто-

Хришћанство није анестезија која отупи човјека за животне недаће тако да се и у највећем јадy смије и игра као онај који је сишао с ума. Хришћанин је свјестан свих тегоба живота, али зна гдје је излаз и са непостидном надом, смјело иде ка том излазу и зна да га нико неће и не може у томе спријечити. Зато му те исте невоље далеко лакше падају него онима који су без Бога на свијету (Еф 2, 12), како их назива апостол Павле. Изражавајући се антропоморфистички Давид каже: Гњев је Његов за тренуће ока, а до живота милост Његова; вечером долази плач, а јутром радост (Пс 30, 5).

лима о љубави пред Своје страдање, Христос им каже: Ово сам вам казао да радост Моја у вама остане и радост ваша да се испуни (Јн 15, 11).

Наравно, пунота радости објављена је самим Христовим Васкрсењем, тим најрадоснијим догађајем за човјечанство. Најављујући страдање, Христос

апостолима каже: Заиста, заиста вам кажем да ћете ви заплакати и заридати, а свијет ће се радовати; и ви ћете жалосни бити, али ће се ваша жалост окренути на радост (Јн 16, 20). Кад су жене мироносице сазна-

ле за Васкрсење: И изишавши брзо из гроба, са страхом и радошћу великом похиташе да јаве ученицима Његовим (Мт 28, 8).

Рани хришћани су се од других људи разликовали и по радости којом су били испуњени. Јеванђелист Лука о томе свједочи: А

ученици се испуњаваху радости и Духа Светога (Дап 13, 52). У Дјелима апостолским о тој радости говори се на свакој страници. Они су се радовали чак и страдањима ради Христа: А они онда отидоше из Синедриона радујући се што се удостојише да поднесу срамоту за име Његово (Дап 5, 41).

Свети апостол Павле пише коринтским хришћанима: Не као да господаримо над вјером вашом, него смо помагачи ваше радости; јер у вјери стојите чврсто (2 Кор 1, 24). А о Цркви у Македонији истима пише: Извјештавамо вас пак, браћо, о благодати Божијој која је дата у Црквама Македоније, да је у

многоне кушању кроз невоље обиље радости њихове, и пуко сиромаштво њихово, изболовало у богатству простодушности њихове (2 Кор 8, 1-2). Свети апостол Јаков, брат Господњи, поручује хришћанима: Сваку радост имајте, браћо моја, кад паднете у различна искушења (Јак 1, 2). И апостол Петар слично поручује: Него се радујте што учествујете у страдањима Христовим, да бисте се и у откривењу славе Његове радовали и веселили (1 Пет 4, 13). Рани хришћани су се радовали и једни другима. Апостоли често називају браћу у Христу својом радошћу (1 Сол, 2. и 3. глава).

Сама хришћанска истина, истина о добром Богу и Његовом Царству, изазива код вјерујућих

радост, али рани хришћани, а и данашњи хришћани који су задобили благодат Духа Светога, окушају и ону радост која није од овога свијета, која је преукус Раја. О њој Свети апостол Павле каже: А плод Духа јесте: љубав, радост, мир, дуготрпљење, благост, доброта, вјера, кротост, уздржање (Гал 5, 22-23).

Безнадежна туга је хришћанима и забрањена и представља гријех очајања, а јавља се од маловјерја. Апостол заповиједа: Најзад, браћо, радујте се, усавршавајте се, утјешавајте се, исто мислите, мир имајте, и Бог љубави и мира биће с вама (2 Кор 13, 11). На другом мјесту каже опет: А даље, браћо моја, радујте се у Господу. Јер мени није досадно писати вам једно исто, а вама је

укрепљење (Фил 3, 1). Радујте се свагда у Господу, и опет велим: радујте се! (Фил 4, 4).

Наравно, као што смо видјели, до радости се долази кроз невоље и трпљење. Васкрсења не бива без смрти, као што каже велики Његош. Истинска радост долази након богопознања и искреног покајања. Радосно лице је плод покајне и сузне молитве. Од тога са каквим покајним расположењем отпостимо Часни пост зависи и колико дуго ће у нама трајати радост Васкрса и колика ће бити. Јер жалост која је по Богу доноси покајање за спасење, за које се не каје; а жалост овога свијета доноси смрт (2 Кор 7, 10).

Давор Арнаут, ђакон

ЕПИСКОП ФОТНЈЕ ЧУВАЈМО СВОЈЕ ПРАВОСЛАВЉЕ И СВЕТОСАВЉЕ

Чујем да се код нас у Бијељини редовно одржава нека врста хиндуистичких сеанси. И баш сам се потресао.

Зар је могуће да наши православни Срби иду на јогу, некакве спиритистичке сеансе и да приступају разним индијским сектама? Да заборављају своје православље, своје светосавље – изворну и аутентичну духовност коју имамо и негујемо?

Никада не заборавите да православно хришћанство заиста негује савршену духовност. Наше православље је неизмјењено, хришћанско и апостолско учење већ две хиљаде година. Православље је аутентична Црк-

ва и аутентична духовност. Немамо потребе да идемо другима

који нам нуде полуистину и доносе лажна учења. Без обзира да

ли су то хришћанске, индијске, окултне или спиритистичке секте. Све нас то одваја од Цркве и Бога живога.

Нажалост, на нашим просторима дејствују многе секте. Људи одлазе на та окупљања, лутају и учествују у тим сеансама после којих доживљавају тешке духовне и душевне промене, а поједини помуте умом и потпуно се изгубе. Секте поробљавају човека, не само духовно, већ на сваки могући начин.

Зато апелујемо на све право-

славне хришћане и људе добре воље да не иду лажним учитељима и пророцима. Да не идемо онима који доносе лажну духовност. Чувајмо своје православље и светосавље. То је пут спасења. То је пут којим су ишли свети оци Цркве, као и наши светитељи – Свети Сава и Свети Симеон Мироточиви и сви други свети људи нашег рода, до најновијег светитеља - патријарха Павла. Од њега смо могли и можемо да се научимо скромности, смирењу и дубокој вери. Он је

био човек низак растом, али је био и остао духовни горостас у нашем народу.

Учите своју децу православљу и вери светих. Не дозволите да иду код лажних учитеља и лажних пророка, јер је то веома опасно духовно искуство које може човека потпуно да ишчаши и смртоносно рани.

Дај Боже да наш српски православни народ у Републици Српској слуша речи своје Православне цркве, јер само тако идемо сигурним путем спасења.

ПРАВОСЛАВЉЕ И СЕКТЕ

ПОД ВНДОМ ЈОГЕ И МЕДНТАЦИЈЕ ПСЕВДОХИНДУИСТИЧКЕ СЕКТЕ ПОНОВО ЎЗНМАЈУ МАХА НА НАШНИМ ПРОСТОРНИМА

Живимо у веома турбулентном и ужурбаном времену када се ствари око нас мијењају муњевитом брзином. Захваљујући великој доступности веома развијених информационих технологија данашњи човјек је напосто заплуснут цунамијем разноразних информација. Количина информација коју свакодневно прима је толика да једноставно не може све правилно и темељно да проанализира и да оцијени шта је за њега од тих информација корисно а шта не. Када се на ово дода и тешка економска, политичка и друштвена ситуација, онда нимало не треба да чуди што је данашњи човјек толико збуњен и изгубљен. Овакав човјек постаје идеална мета разноразних, прилично опскурних организација, тј. секти, које под геслом вјечног

спасења, тјелесног оздрављења, стицања виших нивоа свијести, боље концентрације, боље циркулације, правилног држања

Буда у лотус пози

тијела и кичме... врбују људе за своје чланове. Познато је да су

секте нарочит утицај на овим просторима оствариле у току рата на просторима бивше Југославије. Тада је било доста унесрећених људи који су остали без својих домова, својих најближих, а притом нису имали довољно знања о свом вјерском наслеђу јер је у периоду комунизма свака врста вјерске едукације била саботирана и забрањивана. Управо такви људи били су погодна жртва разних секти. Данашња ситуација веома подсећа на ту из посљедње деценије двадесетог вијека. Као што рекох, данашњи човјек се усљед информационе револуције нашао сам на вјетрометини и беспућу гдје постаје идеална мета секташког врбовања. Нарочиту опасност данас представљају псевдохиндуистичке секте које прикривено дјелују кроз разне видове јога

и медитативних сеанси. Јога и медитација се нуде савременом човјеку као вид опуштања и релаксације. Готово сви пропагатори ових вјештина заступају став да јога и медитација немају никакве везе са било којом религијом и да се њима може бавити свако без обзира којој вјери припадао.

Међутим, ствари су сасвим другачије у односу на оно како се представљају. Треба одмах рећи да јога и медитација нису никакве обичне вјештине за поправљање здравља, него окултне технике далекоисточног поријекла. Оне представљају најдубљи могући израз ритуалног наслеђа хиндуизма. Нпр. једна од најпознатијих јога позиција је позиција „Лотосов цвијет“. Лотосов цвијет је симбол пун значења за јогија и аспиранта јоге. Лотосов цвијет је метафора за тренирање јогина. Он симболично представља аспиранта јоге који је у потпуности укоријењен у земљи док тежи ка божанском. Многа индијска божанства су приказана како сједе на потпуно процвјеталом лотосовом цвијету, или држећи лотосов цвијет. Богиња обиља и љепоте Лакшми сједи на лотосом цвијету као престолу. Лакшми нас подсјећа да можемо из сваке, па и најгоре ситуације, створити љепоту и богатство. Поред овога, постоје још бројни примјери који доказују тијесну повезаност многобожачког хиндуизма и савремених јога и медитација. Позната је и пракса спајања прстију (палца и кажи-прста). Такође, готово сва хинду божанства се предстаљају са спојеним прстима. Добро познат је и поздрав који се готово редовно може чути на овим сеансама а то је „намасте“. Ријеч „намасте“ потиче од санскритске ријечи „namaskar“ што значи „клањати

се“ или „обожавати“. Постоји и мишљење да „секвенца асана у Сува Namaskar не само да буди наше тијело већ нас позива да протегнемо умове до углова универзума, омогућујући нам да

Шива у лотус пози

осјетимо огромно пространство космоса унутар покрета наших тијела“, те да она није „ништа мање до отјеловљење Gayatri мантре, свете молитве Сунцу“. Посебно треба обратити пажњу на став да она као скуп тјелесних вјежби спојених заједно пред-

Махавир у лотус пози

ставља неку врсту симболичног молитвеног клањања Сунцу као божанству¹. Они се, дакле, клањају Сунцу као небеском тијелу, тј. као створеној материји. Таква вјера била је и код наших старих предака - Старих

Словена, чијег смо се наслеђа одрекли и поклонили Истинском Нествореном Сунцу Правде Који је Господ Исус Христос. Он нас испуњава свјетлошћу која није од створеног свијета и која нема почетка, нити краја. Оваквих примјера има још доста. Оно што треба констатовати је да није тачан став учитеља јоге и медитација да се чак и православни хришћанин може бавити овим вјештинама, а и даље остати члан Цркве. Он не може више бити члан Цркве јер се као што смо видјели на неки начин одрекао Христа и поклатио неком од хинду божанстава. Немогуће је одвојити јога вјежбе и медитације од хиндуизма. То би било као када би ми хришћани „велике метаније“, „разне поклоне“, „цјеливања“, „пјевање неких молитава“ или покрете издвојили из хришћанства и од њих направили некакве свјетовне вјежбе за постизање боље концентрације, бољег здравља, или постизања виших нивоа свијести. Овако нешто није могуће управо из разлога што ове радње проистичу из најдубљег духовног доживљаја православне вјере и црквеног начина живота. А пропагатори ових вјежби управо то раде на нашим просторима у посљедње вријеме. Проналазе људе који нису довољно утемељени у православној вјери, привуку их причом о бољем тјелесном здрављу, бољем држању кичме, бољој циркулацији, смањивању стреса и онда их подуче окултним техникама Далеког истока. И тако, човјек не буде ни свјестан а мозак му буде испран и временом се у потпуности одриче Христа и приклања хинду божанствима и његовим вриједностима. Нарочито је опасно то што јога и медитација

¹ Оливер Суботић, Зашто је правоалвно хришћанство неспојиво са Јогом? <https://pravoslavie.ru/srpska/print80737.htm>

полако свој пут проналазе до школа, вртића и здравствених установа.

Најбољи православни познавалац источњачких секти о. Серафим Роуз након вишегодишњег истраживања овог питања закључио је да је хиндуизам најпогоднији за стварање једне свјетске религије која ће послужити да се сви народи поклоне антихристу. Хиндуизам је најпогоднији зато што је по својој природи синкретистичан, а то значи да су у оквиру тог вјерског система сва вјеровања и богови дозвољени. Ту

Треба одмах рећи да јога и медитација нису никакве обичне вјештине за поправљање здравља, него окултне технике далекоисточног поријекла. Оне представљају најдубљи могући израз ритуалног наслеђа хиндуизма. Нпр. једна од најпознатијих јога позиција је позиција „Лотосов цвијет“. Лотосов цвијет је симбол пун значења за јогија и аспиранта јоге. Лотосов цвијет је метафора за тренирање јогина. Он симболично представља аспиранта јоге који је у потпуности укоријењен у земљи док тежи ка божанском. Многа индијска божанства су приказана како сједе на потпуно процвјеталом лотосовом цвијету, или држећи лотосов цвијет.

су Исус, Мухамед, Буда, Брама, Моханђи сви једнаки. Ово је за нас недопустиво и богохулно. Ми вјерујемо у Једног Бога Оца, Сина и Светога Духа, а сви бо-

гови незнабожаца су демони, а Господ је небеса створио (Пс. 95, 5).

Бојан Чечар, протођакон

ДУХОВНОСТ

НЕСВЕТИ А СВЕТИ (И ДРУГЕ ПРИЧЕ) СХИИГУМАН МЕЛХИСЕДЕК

Две године сам, свакодневно, после послушања, читао акимитски Псалтир. То је нарочита традиција: молитва се у манастиру не прекида ни дању ни ноћу тако што се Псалтир чита на смену, а потом се из посебних диптиха ишчитавају имена људи, за здравље и за покој душе.

На мене је ред стизао касно увече – од једанаест до поноћи. На смену ми је долазио схиигуман Мелхиседек. Он је имао да чита до два по поноћи.

Отац Мелхиседек био је изванредан и тајанствен подвижник. Осим на службама, једва да се и могао срести у манастиру. За монашком трпезом појављивао се само о празницима. Али и за столом је седео оборене главе у великосхимничком кукулиону и готово се ничега није дотицао.

Велика схима у Руској цркви представља највиши степен

одрицања од света. Прихватајући великосхимнички постриг, монах оставља сва остала послушања, изузев молитве. Као и код монашког пострига, мења му се име. Епископи-схимници скидају са себе управљање епархијом, свештеномонаси се такође ослобађају свих обавеза, сем служења литургије и духовништва.

Отац Мелхиседек се под сводовима малог и слабо осветљеног Лазаревског храма, где је читан акимитски Псалтир, појављивао увек минут пре но што сат на манастирској звонари откуца дванаест. Крај царских двери полако би се трипут поклонио до земље и чекао да приђем. Онда би ми дао благослов и знак да одем, како би у осами приступио молитви.

За пуну годину дана није ми упутио ни реч. У древном монашком Патерику постоји при-

ча: „Три монаха имала су обичај да сваке године долазе ави Антонију Великом. Двојица од њих водила су душеспасоносне разговоре, а трећи је увек ћутао и ништа није питао. После доста времена ава Антоније га упита: ‘Ево колико већ времена долазиш овамо, зашто никад ништа не питаш?’ Монах му одговори: ‘Мени је, оче, довољно да те гледам.’ У то време и ја сам схватио какву необичну срећу имам што сваке ноћи могу бар да видим овога подвижника.

Ипак, једном сам скупио храброст и дрзнуо се да нарушим уобичајени ритуал. Штавише, кад ме је отац Мелхиседек, као и обично, благословио крај царских двери, усудио сам се да га упитам оно што су желели, али се нису усуђивали да питају, сви искушеници и млади монаси у манастиру.

Реч је о следећем. Отац Мелхиседек је пре примања велике схиме служио у манастиру као и сви свештеномонаси и звао се игуман Михаило. Био је вешт и усрдан столар. У храмовима и келијама монаха још увек се чувају кивоти, налоњи, разни рамови за иконе, столице, ормари и други намештај начињен његовом руком. Радио је, на радост манастирских власти, од раног јутра до мркле ноћи.

Једном су га благословили да за обитељ обави велики столарски посао. Неколико месеци радио је готово и не излазећи из радионице. А кад је завршио, осетио се толико лоше да је, како казују очевици, на месту пао и – умро. На узнемирене повике сведока несреће притрчало је неколико монаха, међу којима је био и отац Јован (Крестјанкин). Отац Михаило није давао никакве знаке живота. Сви окупљени тужно су се надвили над њим. Наједном отац Јован рече:

Не, ово није покојник. Још ће он поживети!

И стаде да се моли. Манастирски столар, који је дотле лежао непомично, отвори очи и оживе. Сви одмах приметеше да га је нешто до дна душе потресло. Дошавши мало к себи, отац Михаило поче да моли да му позову старешину манастира. Када овај најзад дође, болесник са сузама у очима поче да га моли за постриг у велику схиму.

Прича се да је отац настојатељ, кад је чуо тако самовољну жељу свога монаха, на себи својствен отрежњујући начин наредио овоме да престане да изиграва будалу, већ да што пре оздрави и настави посао – кад већ није био у стању ни да умре како ваља.

Али, каже исто то манастирско предање, следећег јутра старешина је сам, без икаквог позива и приметно сметен, дошао у келију оца Михаила и обзнанио му да ће у најскорије време над њим обавити постриг у велику схиму.

То је било тако несвојствено уобичајеном понашању строгог оца Гаврила да је на братију оставило утисак малтене снажнији од васкрсења умрлога. По манастиру се рашири прича да се старешини ноћу јавио свети по-

Схиигуман Мелхиседек

кровитељ Псковско-Печорског манастира преподобни игуман Корнилије, којем је у XVI веку Иван Грозни својеручно одрубљивао главу, и старешини строго наложио да из тих стопа испуни молбу монаха који се вратио с онога света.

Поновити: све ово је манастирско предање. Но, било како било, над оцем Михаилом ускоро је заиста обављен постриг у велику схиму, па је отац постао схиигуман Мелхиседек.

Отац настојатељ схимнику је дао име врло ретко, а у част древног и најзагонетнијег библијског пророка. Зашто га је настојатељ нарекао управо тако – остаје та-

кође велика загонетка. Ако ни због чега другог, оно стога што ни на постригу, ни током свих каснијих година отац Гаврило ни један једини пут није успео правилно да изговори ово старо-розоветно име. Колико год се трудио, тумбао га је немилице. Притом би му се сваки пут кварило расположење, па смо му се са зебњом склањали с пута.

У манастиру се знало да се за оно кратко време док је отац Мелхиседек био мртав, пред њим открило нешто после чега се у живот вратио као потпуно измењен човек. Неколицини своје најближе сабраће и духовне деце отац Мелхиседек испричао је шта је онда преживео. Али чак и далеки одједи те приче били су толико необични да смо сви моји другови и ја, разуме се, силно желели да тајну дознамо од самога оца Мелхиседека.

И тако сам те ноћи, кад сам у Лазаревском храму скупљивао храброст да се први пут обратим схимнику, упитао управо о томе – шта је то видео тамо одакле се обично нико не враћа.

Саслушавши моје питање отац Мелхиседек дуго је крај царских двери стајао ћутке, погнуте главе. А ја сам се све више кочио од страха, исправно слутећи да сам дрско себи дао слободу да учиним нешто потпуно недопустиво. Најзад схимник, гласом слабим од ретке употребе, поче да говори.

Испричао ми је да је наједном видео себе усред огромног зеленог поља. Кренуо је тим пољем не знајући куда, све док се пред њим није испречио огроман ров. У њему се усред блата и бусења земље нашло наваљено мноштво црквених кивота, налоња,

оквира за иконе. Ту субили и хроми столови, изломљене столице, некакви ормари. Кад је боље погледао, монах је у страху почео да разазнаје ствари које су његових властитих руку дело. Стајао је, ужаснут, над тим плодовима свога манастирског живота. Наједном је осетио да поред њега неког има. Подигао је очи и угледао Богородицу. И она је тужно посматрала вишегодишње плодове рада овога инока.

Потом Она рече:

Ти си монах, од тебе смо очекивали најважније: покајање и молитву. А ти си донео само ово...

Визија је нестала. Преминули се освестио, у манастиру.

После свега што се догодило, отац Мелхиседек сасвим се променио. Најважније у животу постало му је оно о чему је говорила Пресвета Богородица – покајање и молитва. Плодови сад већ духовног рада одмах су се одразили у његовој најдубљој скрушености, јадиковки због својих греха, искреној љубави према свима, у потпуном самоодрицању и аскетским подвизима који надмашују људске снаге. А касније и у прозорљивости, коју су други брзо приметили, и у активној молитвеној помоћи људима.

Пратећи како се у потпуном отуђењу од света подвизава у за нас невидљивим и непојмљивим духовним биткама, ми, искушеници, одлучили смо да му се обраћамо само у сасвим изузетним ситуацијама. Уз то, помало смо га се и прибојавали: у манастиру се знало да је отац Мелхиседек веома строг као духовник. Он је на то и имао право. Његови ригорозни захтеви у вези с чистотом душе сваког хришћанина хранили су се само великом љубављу према људима, дубо-

ким познавањем закона духовног света и схватањем колико је човеку животно нужна непомирљива борба с грехом.

Овај схимник живео је у свом, вишем свету, где нема места компромисима. Али кад је отац Мелхиседек налазио одговоре, они су били потпуно необичајени и испуњени некаквом нарочитом, самобитном снагом.

Једном се на мене у манастиру сручила лавина незаслужених и, како ми се чинило, сурових искушења. Тада сам одлучио да савет потражим од најстрожег мо-

Испричао ми је да је наједном видео себе усред огромног зеленог поља. Кренуо је тим пољем не знајући куда, све док се пред њим није испречио огроман ров. У њему се усред блата и бусења земље нашло наваљено мноштво црквених кивота, налоња, оквира за иконе. Ту су били и хроми столови, изломљене столице, некакви ормари. Кад је боље погледао, монах је у страху почео да разазнаје ствари које су његових властитих руку дело. Стајао је, ужаснут, над тим плодовима свога манастирског живота. Наједном је осетио да поред њега неког има. Подигао је очи и угледао Богородицу. И она је тужно посматрала вишегодишње плодове рада овога инока. Потом Она рече: Ти си монах, од тебе смо очекивали најважније: покајање и молитву. А ти си донео само ово... Визија је нестала. Преминули се освестио, у манастиру.

наха у обитељи – од схиигумана Мелхиседека.

Одговарајући на куцање и предвиђену молитву, отац Мелхиседек изишао је на праг келије. Био је у монашкој мантији и с епитрахилем: затекао сам га како обавља схимничко правило.

Испричао сам му о својим невољама и нерешивим проблемима. Отац Мелхиседек саслушао је све то непомично стојећи преда мном, као и увек погнуте главе. А затим је подигао очи према мени и наједном веома горко заплакао...

Брате! – рече с неизрецивим болом. – Што мене питаш? Ја сам пропадам!

Старац схиигуман, тај велики

подвижник и аскета светачког живота, стајао је преда мном и плакао од искрене туге због тога што је он сам најгори и најгрешнији човек на земљи! А ја сам свакога трена све разговетније и са све већом радошћу схватао да мноштво мојих проблема, узетих заједно, не вреде ама баш ништа! Штавише, ти су проблеми на лицу места, и то тако да сам то могао јасно да осетим, неповратно испаравали из моје душе. Није више било потребе да старца ма шта питам или да молим за помоћ. Учинио је за

мене све што је могао. Поклонио сам му се са захвалношћу и отишао.

Све на нашој земљи – једноставно и сложено, сви мали људски проблеми и проналажење великог пута ка Богу, тајне садашњег и будућег века – све се решава само загонетном, непојмљиво лепом и моћном скрушеношћу. И чак и ако не разумемо њену истину и смисао, ако нисмо способни за ту тајанствену и свемогућу скрушеност, она нам се сама смерно открива кроз оне дивне људе који је могу примити у себе.

Преузето из књиге: Несвети а свети (и друге приче), Чувари, Београд 2013., стр. 85-91.

СВЕТИТЕЉИМА БОГ ДАЈЕ ДАРОВЕ КОЈЕ НАУЧНИЦИ ОВОГА СВИЈЕТА НЕ МОГУ НИ ДА ЗАМИСЛЕ ЧУДО СТАРЦА ПОРФИРИЈА КАВСОКАЛИВИТА ПРЕМА КАЗНВАЊУ МИТРОПОЛИТА АТАНАСИЈА СА КИПРА

„Хвалим те, Оче, Господе неба и земље, што си ово сакрио од мудрих и разумних, а открио си безазленима. (Мат. 11, 25)“

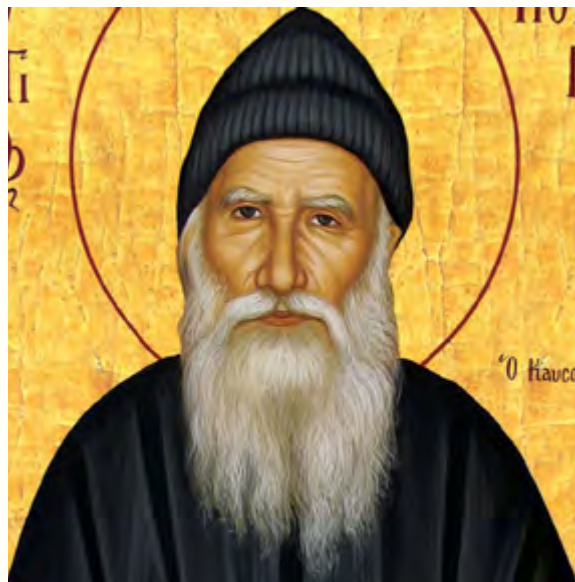
„Погубићу мудрост мудрих, и разум разумних одбацићу (1 Кор 1, 19).“

„Бог се противи гордима, а смиренима даје благодат (1 Петр. 5, 5).“

“Тиме што се отворено јавља онима који Га свим срцем траже и скрива се од оних који свим срцем бјеже од Њега, Бог регулише људско знање о Себи. Он даје знаке видљиве за оне који Га траже и невидљиве за оне који су равнодушни према Њему. Онима који хоће да виде Он даје довољно свјетлости, а онима који неће даје довољно таме.“ – Блез Паскал

В ијек у којем живимо је вијек у којем су научно-технолошка достигнућа превазишла сва очекивања. Наука и технологија су постала два сегмента живота која, без икакве сумње, покрећу готово сва настојања данашње цивилизације. Није претјерано рећи да оне за савременог човјека имају скоро па религиозно значење. Највећи научници данашњице науку и технологију без икаквог устезања и презентују као једну врсту духовности и религије. Ту прије свега мислим на научнике као што су астрофизичари Стивен Хокинг, Карл Саган, Нил де Грас Тајсон и др. Овим, а и другим научницима, једна од највећих енигми је свакако чувено питање „времена и простора“. Вријеме и простор су двије категорије које одређују универзум. Одговор на ово питање вјероватно би био раван сазнању тајне свега постојећег. Вјероватно би се тада и сазнало

како да се надвладају границе времена и простора и тада би могућност телепортације – путовања кроз вријеме и простор била на дохват руке. Међутим, за сада, то је све само научни сан

и готово да је немогуће претпоставити да ће се нешто по овом питању значајније десити у скорој будућности. Ипак, оно што је данашњим научницима горућа чежња и неостварен сан, светитељи Цркве Христове по дару и благослову Божијем

то живе „пуним плућима“. За наше читаоце издвојићемо једно несвакидашње чудо Св. старца Порфирија Кавсокаливита у којем видимо како је овај свети човјек имао благодатни дар да надилази границе створеног свијета и да кроз вријеме и простор путује без икаквих проблема. И не само то, Бог му је дао моћ да тај дар пренесе и покаже и другима. Чудо о којем ће у даљем тексту бити ријечи, испричао је митрополит са Кипра Атанасије:

„Једног дана око 50 монахиња посјетило је један манастир близу Атине. У повратку прошле су кроз Атину како би узеле благослов од старца Порфирија. Међутим, вече је већ било поодмакло и игуманија је рекла: „Узећемо само благослов од старца Порфирија, и послије тога идемо. Нећемо се задржавати. Нећемо причати са њим. Цјеливаћемо му руку и онда идемо. Већ је касно. Иначе, нећемо стићи на вријеме у наш

манастир. Ако нема гужве у саобраћају до нашег манастира треба нам 4 сата, а ако има онда нам треба око 5 сати. Не можемо се вратити у манастир у поноћ“. Отишле су код старца. Старцу је било драго што их види. Рекао им је: „Сједите“. Шта су могле да ураде? Сјеле су из поштовања према њему. И почео је да прича са њима. Наставио је да прича и даље. Игуманија се већ била унервозила: „Мајко Божија, шта да радимо?“ Гледала је на сат. Рекла је: „Оче, опростите нам“. Он им је рекао: „Чекајте, чекајте!“ Она му је одговорила: „Оче, морамо да идемо“. На то им је старац рекао: „Не журите, не журите!“ Игуманија му је пак казала: „Оче, дошле смо аутобусом“. На то им је старац узвратио: „Стићи ћете, стићи ћете“. Игуманија ми је испричала да се тада баш била унервозила: „Не могу ово поднијети. Гледала сам на сат. Била сам јако нервозна. Најзад, нисам више могла издржати и казала сам: „Оче, жао ми је, али ми морамо да идемо!“ „У реду, у реду“ – казао је старац. „Шта је, зашто сте тако нервозне? Ако хоћете да идете, идите.“ Монахиње су цјеливале старчеву руку и почеле су да трче према аутобусу. Када су стигле до аутобуса, монахиња која је била у манастиру гдје је живио старац Порфирије, појавила се и викнула: „Отац хоће да игуманија дође до њега!“ „А јој нама“ – казала је игуманија. Отишла је до старца и питала га: „Шта је било, оче?“ „Знаш“ – казао је – „ово је радио „Пираики Еклисиа“ и емитују предивне ствари. Чекај, покажаћу ти“. Она је сјела, отац је пребацио на радио „Пираики Еклисиа“. Игуманија је већ почела да луди. Остале монахиње

су већ биле у аутобусу. Најзад, више није могла издржати и казала је: „Оче, морамо да идемо!“ Рекао је: „Шта је било, дијете моје? Стићи ћете“. Отац се почео смијати. „Стићи ћете, стићи ћете, не плачи!“ „Погледала сам

Свети Старац Порфирије

на сат“ - казала је игуманија – „било је 7 и 30, 7 и 35, 7 и 40, 7 и 50. Мајко Божија, када ћемо стићи у манастир? У 2 ујутру? Напустила сам старчеву ћелију у 8 и 10. Тада ми је рекао: „Знаете шта, има једна дјевојка код нас, можете ли је одвести до Атине?“ Сада треба да прођемо кроз центар града... Када ћемо из њега изаћи?“ Али, из поштовања према старцу казала је: „Да, повешћемо је. Шта да радимо? Повешћемо је“. Напустиле су његову ћелију у 8 и 10. Отишле су до Атине, упале су у саобраћајну гужву. Возач је тражио да наточи гориво. Напокон, стигле су у свој манастир. Пут је

трајао 5 сати. Са њима у аутобусу било је и неколико монахиња из Арте које су повеле са њима у обилазак манастира. Повеле су, дакле, и госте са собом. У аутобусу је било 50 монахиња. Стигле су у манастир. Игуманија је рекла: „Требало би да је негдје 1 или 2 сата ујутру. Ко ће нам отворити капију? Шта да радимо?“ Била је забринута. Ипак, у манастиру су се видјела свјетла и једна монахиња је стајала на вратима. „Уђите!“ Игуманија је била узнемирена: „Како да не спавају овако касно?“ Жељела је да их наружи, али се стиђела гостију. Монахиње су се окупиле. Игуманија је казала: „У реду, како то да нисте на спавању, зар вас није срамота? Имамо и гошће. Касно је“. Почеле су да послужују вечеру. Игуманији ништа није било јасно. Запитала се: „Шта није у реду са овим женама?“ „Мати, чекале смо Вас за вечеру.“ Казала је: „У реду, али да ли сте ви добро? Чекале сте нас до 2 ујутро?“ Монахиње су се згледале: „Опростите нам, али шта се десило са мати игуманијом?“ „Шта је са вама? Зашто нисте вечерале? Чекале сте нас до поноћи?“ „Али, мати, колико је сати?“ Игуманија је погледала на сат и било је 8 и 20. Како је то могуће? Путовање од 5 сати оне су прешле за 10 минута. Да је она била сама, могло би се рећи да прича глупости. Али у аутобусу је било 50 монахиња. И то није крај. Старац је сутра ујутру телефонирао игуманију и питао је: „Да ли сте стигле? Јесте ли нашле манастир отворен?“

Бојан Чечар, протођакон

КАКВА ЈЕ УЛОГА ДЕЛА ДОСТОЈЕВСКОГ?

Неизвесна, нејасна, да ли и несигурна? Требало би пре неког одређенијег одговора на Ваше питање, поуздано знати од кога се, колико, како и где данас, на почетку XXI века, Достојевски уопште чита. Када је реч о дореволюционарној Русији, Достојевски је, заједно са Толстојем, био најчитанији писац, а важио је за пророка православног хришћанства и Христа кога руско православље треба да донесе Европи, без трунке било каквог насиља или наметања (војне или политичке природе). За време совјетске страховладе, пренете и на балканске православне земље, у трајању од неколико деценија, дела Достојевског (нарочито његови романи *Зли души* и *Браћа Карамазови*) мање су читана, или су читана кришом. Какво је стање и расположење читалачке публике у Русији данас, не знам. Обнављање интересовања за целокупну руску религиозну философију, нарочито из друге половине XIX и прве половине XX века, у данашњој Русији приметно је. Самим тим, претпостављам, да је обновљено занимање и за Достојевског, јер су готово сви значајни руски философи из прошлог и нашег века (Розанов, Мерешковски, Шестов, Берђајев, Лоски и други) писали о Достојевском занимљиво и оригинално. Не треба, ипак, прецењивати данашњу руску литерарну и философску елиту која се бави Достојевским, и то без нових, свежих и оригиналних доприноса његовој улози у садашњем православном и, шире, у хришћанском свету на

Западу, јер нас они, углавном, само подсећају (хвала им и на томе!) шта је Достојевски значио за руску, словенску, па и западнохришћанску философску мисао у једном одређеном временском периоду и шта би можда могао да значи и за будућност хришћанског света.

Фјодор Михајлович Достојевски је за мене најпре велики психолог; он је то био у једном времену када се научна психологија тек будила, он је то остао и

философију која се развијала после Другог светског рата.

Достојевски није највећи литерат XIX века у Русији или изван ње. Његове реченице су грцаве, испрекидане, недовршене, он као да је већину својих романа писао у грозници и брзини, не би ли тако стигао до неопходног новца за свакодневни живот, или да би оправдао његов предујам. Ове од критике давно уочене замерке недостатка стила (за разлику од префињеног Лава

Фјодор Михајлович Достојевски је за мене најпре велики психолог; он је то био у једном времену када се научна психологија тек будила, он је то остао и данас када се психологија веома развила у свим правцима, а уверен сам, Достојевски ће остати велики психолог и за сва будућа времена. Ф. М. Достојевски може да буде значајан и за философе и за философију (Ниче му је одао право признање!), али пре за ону «праву», вековима познату и признату философију, закључно са егзистенцијалистичким философским правцем у XX веку (подстакнутим на развој од једног другог, такође најпре великог психолога, Серена Кјеркегора). Али, бојим се да је Достојевски мало или никако више актуелан за савремену европску философију која се развијала после Другог светског рата.

данас када се психологија веома развила у свим правцима, а уверен сам, Достојевски ће остати велики психолог и за сва будућа времена. Ф. М. Достојевски може да буде значајан и за философе и за философију (Ниче му је одао право признање!), али пре за ону «праву», вековима познату и признату философију, закључно са егзистенцијалистичким философским правцем у XX веку (подстакнутим на развој од једног другог, такође најпре великог психолога, Серена Кјеркегора). Али, бојим се да је Достојевски мало или никако више актуелан за савремену европску

Толстоја), Достојевски је обилато надокнађивао драматичном радњом романа у којем су његове главне личности (мушки ликови су разнобојнији и богатији од женских), постављали питања од вечите егзистенцијалне вредности, доводећи, и ове јунаке романа и њихове читаоце, до »белог усијања«, због кога се књига Фјодора Михајловича није могла данима испуштати из руку.

Најзад, а сада прелазимо на најважнији део покушаја одговора на Ваше питање, каква је улога, вредност и трајност религиозног опуса стварања овог несумњиво генијалног руског и

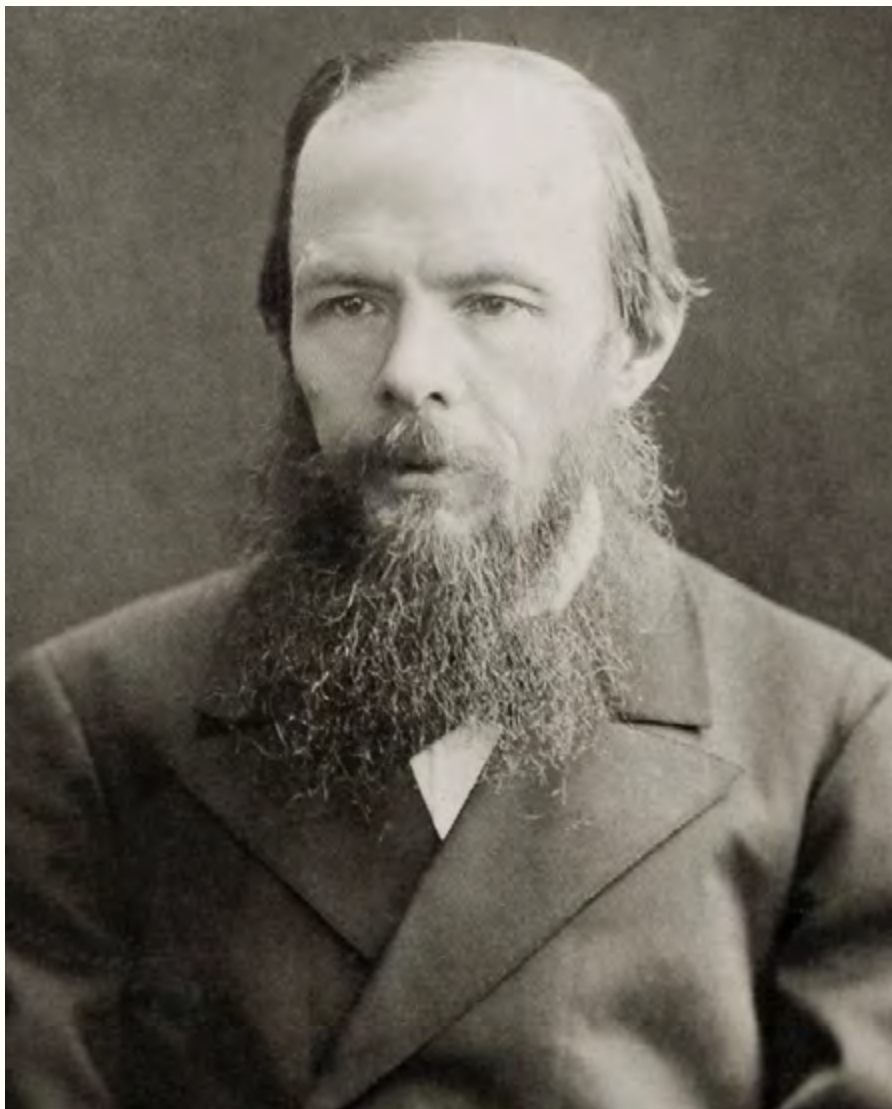

светског писца? За наше српске теологе, за све православне српске хришћане истински ода-не својој Цркви - сетимо се само какве су све похвалне беседе и књиге изговорене и исписане о Достојевском, на пример, од архимандрита Јустина Поповића, владике Николаја Велимировића, др Димитрија Најдановића и низа других српских интелектуалаца, нарочито у првој половини XX века - Достојевски је несумњиво највећи православно мислилац у новом веку, пророк који опомиње и враћа заблуделе на прави пут. Вера у васкрслог Христа која је из срца Достојевског измамила оно његово чувено „Осана“ животу и Христу, била је довољно убедљива за многе православне мислиоце и у другим земљама осим наше, да и сами понове из дубине срца и прочишћене вере оно исто Алелуја и Осана и себи и своме православно народу. Благо онима чиста срца, јер ће Бога видети, вечита је јеванђељска порука Исуса Христа која нас упућује на доживотно чишћење себе, одавно испрљаног: генетиком, рђавом спољашњом средином и гордошћу, најчешће услед једном, несношљиво доживљене инфериорности; док у случају, ако нам је Бог дао дечију безазленост, и то поклоњену од рођења, као код кнеза Мишкина у роману Достојевског *Идиот*, онда нам је доживотан задатак да је стрпљиво и трпељиво одржавамо у себи.

Сматрам да сам овим последњим реченицама о Достојевском и његовом православљу (највећим делом) одговорио на Ваше питање о његовој улози у будућности. Наиме, сматрам да ће увек бити, и у најгорим тзв. апокалиптичким временима, људи који ће читајући дела До-

стојевског оживети своју успавану веру или окрилатити већ постојећу. Али шта са осталим људима у свету (и словенским и европским), истинским мученицима мисли који неће олако

сложити са Лавом Шестовим када он Великог инквизитора проглашава «слабим и јадним», јер му је «лаж била потребна, он није имао одакле да узме веру у себе и он прима ту веру тако, из

Фјодор Михајлович Достојевски

проћи поред упечатљивих тзв. негативних ликова (антихероја) у романима Достојевског: Ставрогина и Кирилова, Версилова и Шатова, Раскољника и Рогожина, Ивана и Димитрија, па и чедног кнеза Мишкина који на крају романа опет одлази или бежи у лудило? А шта тек мислити о Великом инквизитору, врхунском изазову сваком умном човеку који бистрим погледом сагледава реално Зло у свету и у човеку! Ми се можемо

руку ништавне гомиле коју презире». Али ова истина неће увек бити довољна да се ослободимо страшне дилеме између «слободе и хлеба», између нужности, случајности и Божије Промисли. Ми се можемо сложити и са Слободаном Томовићем коме је нарочито успела, по моме мишљењу, литерарна обрада Кирилова, када он тачно пише да је «немогуће издржати идеју да је разум јалов, а да истовремено нема ничега што је од разума

Достојевски нам у исто време оставља могућност, и као изазов и као шансу, да очистимо себе «од сваке нечистоте» (како стоји у православној молитви) и тако се вратимо вери, нади и љубави. Ово божанско исцељење од себе самог не можемо постићи без Христа...

Академик Владета Јеротић (1924 — 2018.)

више» и да сваки овакав човек неизбежно завршава «самоубиством или лудилом». Међутим, ова истина о којој Томовић пише неће бити увек довољна да себи одговоримо на питање о разлозима раширености данашњег Зла у свету, у коме зликовци не завршавају неизбежно живот самоубиством или лудилом, чак ни заслуженом казном робије.

Знали смо одавно и без читања добре студије Волфа Шмита да је Ф. М. Достојевски био подељена личност и да је сваки његов роман «батина с два краја, медаља са две стране, мач са две оштрице», па да и роман Браћа Карамазови (према Шмиту) није «сасвим успела теодицеја». А да ли је Достојевском било стало да у своме последњем роману чини теодицеју (од својих позитивних јунака), на супрот ђаводицеји (од својих негативних хероја) или пре да очисти себе као личност и умре као праведник, као покајани грешник? Генијални уметници једно пишу, а друго (из себе) живе - готово се никад не подударе њихово писање са њиховим начином живота!

Споменуо бих за крај (овог мог поновљено, опширног одговора) веома добру студију Предрага Чичовачког «Суђење човеку и суђење Богу: Рефлек-

сија о Јову и Великом инквизитору». У студији Чичовачки поставља низ суштинских, а од Достојевског у његовим романима не одговорених питања, као што су: 1. «Зашто Исус не одговара ништа злом старцу? 2. Ако човек већ одбацује однос слуге и господара у односу на Бога, зашто увести ту хијерархију међу

*Читање Достојевског и у садашњости и у будућности (уколико се буде читао) уводи паметног, мисаоног, интроспективног и осећајног читаоца у непојаман лавиринт најтежих животних питања. Достојевски нам у исто време оставља могућност, и као изазов и као шансу, да очистимо себе «од сваке нечистоте» (како стоји у православној молитви) и тако се вратимо вери, нади и љубави. Ово божанско исцељење од себе самог не можемо постићи без Христа, али ни без, бар делимичног, жртвовања интелекта (*sacrificium intellectus*) и када нисмо никакви Тертулијани.*

људска бића? 3. Не само земље трећег света, него и земље првог света, готово несхватљивом брзином стварају све више оних који немају свој дневни оброк и кров над главом. Да ли би чак и Бог био у стању да нахрани и заштити милијарде својих одбачених створова?... Кога онда кривити за ову долину суза?» Ово последње питање Предрага Чичовачког само нас привидно удаљава од Достојевског и његових романа, остављајући нам суморну могућност да се сетимо

и Теодора Адорна и Ханса Јонаса који питају «за појам Бога после Аушвица».

Читање Достојевског и у садашњости и у будућности (уколико се буде читао) уводи паметног, мисаоног, интроспективног и осећајног читаоца у непојаман лавиринт најтежих животних питања. Достојевски нам у исто

време оставља могућност, и као изазов и као шансу, да очистимо себе «од сваке нечистоте» (како стоји у православној молитви) и тако се вратимо вери, нади и љубави. Ово божанско исцељење од себе самог не можемо постићи без Христа, али ни без, бар делимичног, жртвовања интелекта (*sacrificium intellectus*) и када нисмо никакви Тертулијани.

Владета Јеротић

Из књиге: «120 питања и 120 одговора», Београд 2009. год.

ИНГУМАН РАФАНЛО (БОЉЕВИЋ): О ТРАНСПЛАНТАЦИЈИ ОРГАНА

Оче, који је Ваш став о трансплантацији органа?

Мислим да је питање о трансплантацији негдје и провекативно. Оно у себи садржи једну озбиљну пријетњу, али, по Божијем допуштењу, и провјеру наше вјере.

Трансплантација као потреба за животом? У реду је са једне стране, у виду жртве - брат брату, пријатељ пријатељу - на том, `ајде да кажемо, литургијском фону, као полагање, у духу јеванђелске заповијести, живота за ближњег свога, као пројава љубави. У том смислу, одговор је ДА.

Међутим, тај свјетски приступ, и те, да кажемо, готово трговине, и неконтролисаног кретања наших бубрега, мозга, то кретање, давање, уграђивање, је потпуно антихришћански однос према животу и смрти.

Ево један приступ: Нека ти органи тамо, нека их, него дај да видимо јеси ли ти примио живот Богочовјека, јеси ли се причестио? Јер у супротном доћи ћемо у ситуацију, као онај који је десет пута мијењао срце. Умро је недавно, последице десете трансплантације, потпуно одвојен од циркулације Вјечног живота. Није поента у томе да будемо живи по сваку цијену, него да изучимо умијеће умирања. Наша вјера је умијеће умирања, као умјетност живљења.

Вјерујеш ли ти у Мене? – пита Господ. Вјерујеш ли ти у моје Васкрсење? Вјерујеш ли ти у моје Вазнесење? Вјерујеш ли ти у моју Крв и у ово моје Тијело? Ако не вјерујеш, онда се ти хваташ за туђе бубреге, купујеш резервне органе, ето да би био жив, упор-

но жив без Мене. А ја сам вам свима рекао, и то Господ свима говори – од тих врхова у медицинским зонама научног истра-

живања до нас који смо болесни и у болести сиромашни да купујемо резервне органе – Он каже - и здравима и болеснима, и богатима и сиромашним – *Ако не будете јели Тијела мојега и ако не пијете Крв моју*, кроз свету Литургију, *немате живота у*

себи. То што ће вас да „дигу на канале“, да вам „мијењају уље“...

И на крају крајева – откуд ти знаш шта су ти уградили? Оппростите, али живимо у 21. вијеку. Двадесети вијек је много тога открио о људској природи. И, шта, одједном 21. вијек се

преобразио и ето баш хоће да нам помогне да нас ништа не боли и да нам ништа не фали? Па до јуче смо имали конц-логоре, производњу сапуна, гасне коморе и крематоријуме, и одједном сад је све кренуло на боље, ренесанса? Било како било – *Ако не једете Тијела*

мојега и не пијете Крви моје, немате живота. А ако се причешћујете, имате Мој живот. И, умирите, умирите нормално. Умрите господски као што се каже у јектенији: Да крај живота нашег буде хришћански, без бола, миран, НЕПОСТИДАН, и да добар одговор дамо на Страшном Христовом суду.

Дакле, не живот по сваку цијену, него живот у Богочовјеку, распетом и васкрсом Христу, који остварујемо кроз светотајински живот, посебно кроз свету тајну причешћа. А онда, да ли ћеш живјети још дан или хиљаду година, зар је то баш толико битно?

Дражен Ракић, јереј

САВРЕМЕНИ НАЗОВИ

Можемо казати да је свијет у коме живимо напредовао... у једном сегменту. Савремена технологија и начин комуникације учинили су да се вијести и информације преносе великом брзином. То треба гледати као предност уколико се користи на прави начин. Са друге стране, народна пословица нам поручује: што је брзо, то је кусо. У тој брзини, ријечи и информације се губе и заборављају, јер „сваког чуда три дана доста”. Овај брзи начин комуникације допринио је и брзом животу. Брзи живот са собом носи недостатак времена које би требало да посветимо ближњима, а недостатак времена узрокује отуђеност и недостатак „живе” комуникације међу људима. Тако је тај савремени начин живота довео и до тога да у кафићима млади људи сједе за истим столом и не разговарају, него као да су хипнотисани гледају у екране својих мобилних телефона. Све мање је разговора међу људима. Све мање је (спо) разумијевања. Не исповиједамо се... чак ни једни другима. А и када има разговора, исти се своди на теме које нису на корист нашем, прије свега, духовном животу.

Све ми је дозвољено, али ми није све на корист, рекао је Свети апостол Павле.

Ако посматрамо ствари са стране, не можемо а да се не запитамо: „Куда плови овај брод?” Да ли се сјећате када сте посљедњи

пут с неким искрено разговарали? Да ли се сјећате када сте посљедњи пут написали неком писмо? Када сте посљедњи пут узели оловку у руке да нешто запишете? Када сте посљедњи пут некога питали да ли му је потребан разговор? Или, пак, када сте посљедњи пут с неким искрено ћутали? Када сте посљедњи пут прочитали добру књигу?

Можда се најискренија и најскривенија осјећања изражавају записивањем. Можда се највеће

истине казују записивањем. Оловком на хартији. Бивају сачуване од пролазности. Стари Латини су казали да ријечи лете, а записи остају. Истина. Отуда многи рукописи као свјedoци давне прошлости, записани, отргнути од пролазности, пркосе вијековима и преносе се са генерације на генерацију, свједочећи о времену из кога су потекли, откривајући нам карактер, навике, достигнућа, размишљања и осјећања људи који су у њему живјели. Рукописи који су преживјели вијекове.

Зато, не стидите се да записујете. Не стидите се да пишете. Не стидите се да напишете неком писмо. Не мислите да је то застарјело. То је ваше апсолут-

но право. А апсолутна права не застаријевају. Вјерујте мени као правнику. Пишите. Записујте. Пишите писма. Открићете љековито дејство записаних ријечи. Открићете љековито дејство писама. Уљепшаћете неком дан. Измамићете неком осмијех на лице. Учинићете га срећним. Даћете смисао том дану. Даћете смисао животу. Јер сте учинили за свог ближњег нешто лијепо и добро. Та чиница, правнички речено, не мора бити увијек материјалне природе. Људи више воле да им поклоните пажњу (а како љепше него пишући им), него да им купите нешто. Јер то нешто што купите има своју цијену, али нема вриједост коју има пажња. Кроз записане ријечи реците неком да га волите, извините му се, помирите се, нашалите се.

Исто тако, не избегавајте разговор. Исповиједајте се једни другима. Разговарајте искрено. Без предрасуда. Не изговарајмо се брзим темпом живота, него нађимо времена које ћемо посветити ближњима. Можда је баш неком у овом тренутку потребан загрљај. Можда је неком потребно да га потапшемо по рамену. Можда је неком потребно да га искрено „ударимо” по леђима и да кажемо да ће све бити добро. Можда је некеме потребно да га саслушамо, да нам се исповиједи, а да га не осудимо, него да га разумијемо. Можда је неком потребно да га посавјетујемо. Можда је неком потребно да с њим

ћутимо, али не на начин да гледамо у екране мобилних телефона или рачунара, него да заједно ћутимо. Неко ће од свега тога да оздрави.

Не дозволите апстрактним стварима да овладају вама, јер Бог нам је дао моћно оружје, ум и разум. Створио нас је да тежимо савршенству. Не смијемо да дозволимо да нам оружје зарђа, него треба свакодневно да га чистимо, одржавамо и оштримо. Његујмо свој ум. Читајмо добре књиге. Тиме доприносимо и свом духовном здрављу, обогаћујемо свој живот (не материјалним стварима, него оним вреднијим), ширимо видике и знања, упознајемо свијет и различите културе. Постајемо бољи људи. Јер човјек који воли да чита књиге (али квалитетне књиге) не може бити лош човјек.

Исповиједајте се једни другима. Разговарајте искрено. Без предрасуда. Не изговарајмо се брзим темпом живота, него нађимо времена које ћемо посветити ближњима. Можда је баш неком у овом тренутку потребан загрљај. Можда је неком потребно да га потапшемо по рамену. Можда је неком потребно да га искрено „ударимо“ по леђима и да кажемо да ће све бити добро. Можда је некеме потребно да га саслушамо, да нам се исповиједа, а да га не осудимо, него да га разумијемо. Можда је неком потребно да га посавјетујемо. Можда је неком потребно да с њим ћутимо, али не на начин да гледамо у екране мобилних телефона или рачунара, него да заједно ћутимо. Неко ће од свега тога да оздрави.

Колико год да напредује људска цивилизација у смислу напредовања технике и технологије, ништа не може да замијени онај мирис папира када узмете књигу у руке.

Не заборавите да сте људи, створени по слици Божијој, створени за Вјечност, а не за пролазне ствари. Свакако,

човјек треба да иде у корак са својим временом, али исто тако не смије да дозволи да било шта овлада њим, и да све што са собом носи и нуди вријеме у коме живимо треба да користи у добре сврхе и на прави начин.

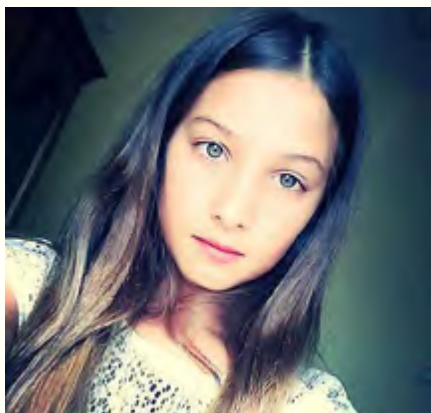
Милица Игњатов,
дипломирани правник

ЖИВА ЦРКВА

ПО ПЕСМН ДА МЕ ПАМТЕ

Свети Сава и отац његов и наш, Свети Симеон Мироточиви, дадоше нам дар да не умремо никад, веру православну! Управо у светлости јубилеја од 800 година самосталности Српске православне цркве, те о празнику и успомени на Светог оца Симеона Мироточивог, размишљам о Богу и светима Његовим, о породици и родитељима, пријатељима и мало мањим пријатељима, о себи.

Сећам се милих и драгих људи, а у Богу представљених, као и њихових најдражих, на крсту туге због привременог растанка, у жалости разапетих, сећам се очева, мајки, браће, сеестара, сећам се, сећам се...

Срце ми се испунило радости и туге, мира и молитве, вере и снаге, страха и поштовања, готово у молитвеном помену једног посебног и љубљеног имена. Имена уобичајеног, а посебног; тихог, а гласнозвучног; упокојеног, а живог; далеког, а блиског; земног, а небоуздигнутог, имена

блажене успомене достојне - Катарине, нашег Калета.

Како да не пустим сузу, како мили Боже, када сам човек од крви и мяса, како каже Свештено писмо - земља јесам и у земљу ћу отићи, који се понекад предам забраву да си нам припремио место, где нема жалости, бола и уздисаја. Опрости нам, Боже, јер немамо увек силу вере и снагу духа да загледани у истинито Лице Твоје кренемо у сретање Тебе, Женика свог, на узбурачном језеру живота, у уплашеном телу и разапетом на голготи смрти. Гледамо како тонемо, поред Твоје пружене руке, показујући се маловерни и вапијући као негда апостоли - дOMETНИ нам вере.

Заустави буру душе, укроти ветрове туге.

Питамо се као неразумни, зашто најбољи, Господе, из рода нашег тако брзо испуњавају време, иако знамо да је одвећ питање само све казало и одговорило. Суза облива лице и све постаје молитва, ум се покреће у загрљај срца, у сусрет Бога и човека, небо отшкрињује двер и све постаје боље видно. Каква красота и спокојство, све је препуно хвале Твоје, Боже! Анђели певају Свет, Свет, Свет Господ Саваот, док хорови светих служе свете небеске литургије. Гле, сви су ту, Господ, Мајка Божија, светитељи, сродници и ближњи, сви који испунише заповест о љубави према Богу и Човеку, распевши се у Богу, са трпљењем и кроташћу, кроз мноштво животних страдања, искушења и многобројних трудова. Добро је, ту је и Кале, не видим јер није дошао мој час, али осећам, јасно и духовно. Осећам благодат која потврђује својим присуством у изобиљу и миру, без страха и напетости, једноставна и умилна, лишена маштања и уобразиље, открива да је она ту у радости Господара Свога, не остављајући ни нас сироте својим невидљивим присуством по благослову Божијем. Јасно је да је малено јагње нашло уточиште од страхоте и ужаса подмукле болести рака, који јој је превремено, у узрасту од 14 година, одузео силу телесног живота, али и остао немоћан пред тихим гласом свељубећег Господа, јер

Он болести наше узео на Себе и болести наше исцели.

Кале наш, ти сада једино тугујеш за нама, јер попут детета у мајчиној утроби ми мислимо да не постоји бољи свет од овоземалског, а ти си угледала рођење у пуноћи постојања, лицем к Лицу. Жалостиш се гледајући нашу немоћ да се изборимо са нашим незнањем и непознавањем живота у Истини, којим се наслађујеш у изобиљу и који ти се неће одузети. Молитвено страхујеш пред мноштвом животних искушења и испита који нама предстоје, а која си ти храбро изнела и положила, да ми не би остали без венца славе и заједнице светих. Подржаваш нас у врлини јер је земаљско за малена царство, а небеско вавек и довека. Подсећаш нас на љубав Божјег доласка у свет, међу људе, да би све призвао и привукао Себи, у вечност постојања. Чујемо твој гласић који опомиње - оставите ситне злобе, благи Бог је Отац свију, Он све прашта, све воли, живот вечни да добију.

Питаш нас чему све ако ћемо умрети у греху, те остати лишени ових блага Царства Небеског. Не желиш да се растанеш у вечности од нас вољених, док је овај растанак привремен и делимичан. Поручујеш нам да се држимо у свези савршенства божанске љубави, да носимо слабости једни других. Возгласиш - смрти где ти је победа, аде где ти је жалац?! Величаш речи апостола Павла, да ако Христос не уста-

де из мртвих то узалуд и вера и проповед наша, јер је зацело истинита Реч Божја.

Живела си и живиш у духу речи твоје омиљене песме - само је небо сигурно, те и ја себи дајем слободу и кажем истом песмом, другим стихом, - по песми нека те памте, песми Живота, песми победе, песми нераскидиве духовне везе са свима нама који те волимо, по песми љубави којом нас милујеш и обасјаваш, како споља, тако и изнутра!

На крају, који је у ствари почетак, дозволи да ти у име свих нас муцаво узнесем речи благодарења:

Хвала ти што си у свему веру у Бога живог пројавила!
 Хвала ти што си као дете од 14 година најтежу болест карцинома храбро подносила!
 Хвала ти што си у свему љубав и трпљење пројавила!
 Хвала ти што си на свакога и о свему мислила и пазила!
 Хвала ти што си са Христом, кроз Цркву и свете тајне, голготу издржала!
 Хвала ти што си у вери и молитви Васкрсење светло Христово угледала!
 Хвала ти што си смирењем и кроташћу јагњета Пастиру небеском сличила!
 Хвала ти што си са раком у метастази, у Цркви целе службе стојећи, благодарности Богу све нас научила.
 Хвала ти што си нас научила колико смо важни једни другима!
 Хвала ти што си многе Богу ближе привела!
 Хвала ти што нас ни данас не остављаш у Бога пребивајући!
 Христос воскрес - Ваистину воскрес!!!

*Митар Млађеновић,
протојеромјесник*

ПЕРСОНАЛИЗОВАНИ ЖИВОТ ИЛИ СЕРИЈСКИ УНИКАТИ: ПОЕТИКА ПОВРАТКА ЛИЧНОСТИ У ДЈЕЛМА СЛОБОДАНА ВЛАДУШИЋА

Једна од учесталих метода савременог човјека да преброди свакодневни живот је оптужба времена. То монструозно персонификовање времена добија димензије које захтијевају да се живот не живи, већ *преброћава*, а аналогно томе изостаје одговорност за њега (и пред њим), што обавезује човјека да нужно нађе кривца за сопствену љеност. Дакле, ево једне приче о људским слабостима кобних посљедица. Ево једне приче о времену-кривом-за-све, времену поносном на своје техничко-технолошке атрибуте, времену брзом и брзог протока, препуном тражњи на које се не може (стићи) одговорити... Напосљетку, времену које троши нашу савременост (вријеме наших живота) и које, отуда, претендује на историјско мишљење – јер ма како лијен био, савремени човјек је, ипак, прије свега сујетник који не трпи забрав и по сваку цијену жели бити виђен и упамћен. А то је основни парадокс у којем се природа таквог човјека судара са страхом од заборава који му нужно пријети и који с правом постоји. И тако, олако упрти прст у вријеме-криво-за-све открива линију мањег отпора као оружје моћи на ширем плану. Моћи која систематски уништава личност и креира став о само још једној нумери у бесловесној маси.

Чак за степен више у бесмисао од неких не тако давних времена када се појам личности лије-

пио уз појам маске, гдје Кајзер у свом виђењу гротеске открива немогућност да се маска скине без шансе да згули и лице. Данас, и за ту маску изостаје напор и маштовитост. Данас зато више не постоји ни маска. У чувеном роману Роберта Музила „Човјек без особина“ навјештена је једна таква могућност. У есеју симптоматичног наслова Јована Зизијуласа „Од маске до личности“, аутор пролази не тако лак историјски пут развоја појма личности кроз различите мисаоне системе. Коријен савременог проблема поимања личности он види као: „Покушај новијег хуманизма да замени хришћанско схватање људског достојанства проузроковао је одвајање појма личности од теологије и спојио га са идејом аутономне етике или чисто хуманистичке егзистенцијалне философије“ (Зизијулас, 7). Зато је *савременику* потребна илузија да је „све у реду“ коју на микро примјеру успјешно остварује, рецимо, повратком квази-мануфактури у потреби да се човјек *поличности* – персонализује *посједовањем* таквих (персонализованих) предмета, опет далеко од духовне вертикале у којој се личност једино и може рехабилитовати.

И управо та капиталистичка парадигма у неком постпостмодерном друштву које више није способно да се креативно испољава, доводи до бесмисла илузионизам *сиромашних* који

оживљавају старе занате у нади за додатном зарадом, а *богати* посједовањем њихових производа персонализују своје животе. Да *сиромашни* нису сиромашни, а ни *богати* богати говори управо чињеница да ће овај назви-богаташ дати посљедњу банку за *персонализовани* предмет, само да би *повратио* или боље *задобрио потврду постојања* у таквом, демонизованом свијету. Наравно, *сиромашни* у овом случају боље стоје, иако нису утекли из „Робина Худа“, јер „оживљавању“ старих заната не претходи љубав већ зарада у серијским израдама које управо продају за *уникате*. И ови *уникати* осим што су превара у серијски ограниченом броју шаблона, превара су и у свом некреативном лику, јер купац је тај који *креира* како жели да изгледа његов предмет опстанка (неријетко по лику и подобију своме!), тако да је *мануфактурац* само испуњавач жеље. Чему оволико простора једној врсти, из овог угла, очигледне индустрије ситних пљачкаша и безглавих снобова? Управо, јер таква имитација и лимитација живота, односно потенцирање на потреби да се потврди његово несумњиво постојање свједочи о суноврату коме су кључне ријечи: посједовање материјалног, егоцентризам најситничавијег типа, илузионизам, превара, лажно представљање... Суноврату који је обгрљен управо систематском уништавању личности,

гдје су *испуњаваач жеље и онај који жели*, ипак само обмањене фигуре којима је ова купопродајна игра дата да у њој утроше вријеме својих живота, док је живот заправо на једном посве другом мјесту. Прави живот. Не воајерски ријалити шоу! А све под паролом: *забави на владај*, јер испражњени од ма каквих издвајајућих особина људи нису способни за *заваду*, те се освајачки ратови данас воде у хипердемократизацији која је врхунац савремене гротеске. Главни трагос је у свјесности ситуације, али и у бесловесној немоћи (љености) да јој се опре. Овако можемо бити сигурни у оно што тврди Јовица Аћин „како је све могуће и како не постоји фикција, фалсификат, *симулакрум*, који се не би могао доживети као стварност”¹. Са друге стране овдје су у очитом трвењу *градско* и *урбано* који се више не могу остварити као опоненти, а Константиновићев концепт *паланке* отуда бива превазиђен (и остаје у домену (времену) маске, које(г), такође више нема!).

Једна од ријетких савремених књижевних појава која се не либи да поведе у отворену борбу на разини ових тема јесте књижевно прегалаштво Слободана Владушића. Његова свјесна интенција да кроз књижевност буде интензивније присутан у животу, у свијету, раскринкава ове табуисане моделе на најсуровији могући начин. Заскочивши као цин *in medias res*, у најболније тачке љениваца: ријалити програме, видео игре и национални идентитет (бусање у прса и истинско имање таквог идентитета, засигурно нису једнаке категорије). Иза његовог имена

стоје три романа и неколико књига књижевне критике и теоријске прозе, а испред нимало безначајна титула ванредног професора на Филозофском факултету у Новом Саду, те доктора књижевних наука, ако се зна да је управо дисертација према којој је настала књига која отвара борбу, нимало лаку и нимало безазлену „Црњански, Мегалополис“ (*Службени гласник*, 2012)

Слободан Владушић

за поменуту титулу заслужна. Спецификум Владушићевог рада није само у теметском оквиру који је више него ванкњижевно дјелатан, већ и у томе што се све његове књиге, без обзира на жанр читају упућивачки једна на другу. И док су романи сурови примјери разоткривачког типа, теоријска проза је њихово појмовно уобличење. Роман „Forward“ (2012) са поднасловом *први српски сајбер роман*, потом „Ми, избрисани“ (2016) као *роман видео-игра* и потоњи „Велики журиш“ (2018) роман о *људима који су се вратили из заборав*, иако тематизују потпуно различите временске периоде баве се **истином** као појмом према којем је књижевност увијек више него резервисана или бар играчки настројена у различитом

односу спрам мимезе. На овај начин борба постаје више него активна, али једнако суптилна као и искушење глобалистичког, Мегалополисног полипа. И док Мегалополис лагано умртвљује човјечанство, *олакшавајући* живот инстант рјешењима и привидним рјешењима, или гротескним заигравањима, Владушић у књизи (близнакињи раније поменуте дисертације „Црњански, Мегалополис“) „Књижевност и коментари“ (2016) у поднаслов ставља кључне ријечи „позив за оружану побуну“. Оружје у овом контексту бива само једно - Ријеч. Која бијаше у почетку свега.

Крећемо се у кругу појмова који су блиски Владушићевом концепту читања града. Управо, јер Владушић види хришћанство као „један од елемената ограничавања језика бројки и моћи тржишта“², јер се једино ту „**грађанска свест, свест Полиса, додирује са хришћанском свешћу и то у тачки слободе...**“³ „...треба приметити да Мегалополис данас немилосрдно уништава/стигматизује хришћанство, иако би на основу сопствене либералне идеологије требало да буде равнодушан/неутралан (...) Офанзиву против хришћанства Мегалополис на појавном нивоу врши преко производа културне индустрије у којој верници често бивају приказани као затуцане, нетолерантне особе склоне фундаментализму. На дубинском нивоу, та офанзива се одвија кроз производњу „научног знања“ које приписује апсолутну кривицу хришћанима“⁴. Нећемо заобићи осим одлика урбаног и градског ни појмове који се за њих везују:

1 Цитирано према: Дамјанов, Сава, *Вртови нестварног*, Службени гласник, Београд, стр. 360.

2 Владушић, Слободан, *Књижевност и коментари*, Службени гласник, Београд, 2018, стр. 33.

3 Исто.

4 Исто, 34.

урбани дискурс⁵ и одрицање модерности⁶. Овако формулишемо нешто што зовемо *дијалог градског*. С обзиром да су урбани дискурс и одрицање модерности у напетом односу који је *урбане провинцијенције*, јер је искључив, не трпи постојање другог члана, дијалог градског мијења себе или другог члана на тај начин што елиминише дискурс у име дијалога⁷, а тако је онда у могућности да град изведе изван Текста. Зато не можемо успоставити *градски дискурс* као бинарни пар урбаном дискурсу. Ту су на сна-

5 „Урбани дискурс тако читаве нације осуђује на пропаст, јер утиче на стигматизовање националних идентитета, док истовремено учествује у конструисању хиперколектива као што је, рецимо, концепт *мноштва*. (М. Хард, А. Негри, „Империја“, ИГАМ, Београд, 2005)”, односно: „Све оно што се у хоризонту модерне егзистенције чинило као претња или аномалија градске егзистенције, урбани дискурс проглашава за вредност. Обратно, индивидуализам као вредност за Мегалополис не постоји.” – Владушић, Слободан, *Црњански, Мегалополис*, «Службени гласник», Београд, 2011, стр. 24. и 39.

6 „Ова отвореност за ново није, дакле, у супротности са жељом да се културни и национални идентитет сачувају у будућим временима.” – Владушић, Слободан, *Градско VS Урбано*, <http://www.nspm.rs/kulturna-politika/gradsko-vs.-urbano.html?alphabet=1>

7 Ако је дискурс према Фукоу „час опште подручје свих исказа, час група исказа која се може индивидуализовати, час правилима уређена делатност која се односи на извршен број исказа” (Милс, Сара, *Дискурс, у: Златна греда*, јануар-фебруар 2009, бр. 87-88: <http://karposbooks.com/diskurs-mils-zlatna-greda.htm>, треба поставити питање да ли може постојати дискурс изван дијалога, тачније шта представља било која скупина исказа ако она нема последицу, тј. однос. Поље моћи које дискурс узима својим *предвидивим* равнима, заснива се на укидању дијалога који не подјармљује масу, већ укључује индивидуалност јединке, а не групе, како Сара Милс тумачи могућност да се индивидуализује дискурс у пољу феминизма или расизма, на пример. Сматрајући да нам свет не показује своје читљиво лице, јер није саучесник нашег сазнања, Фуко тврди да: „Морамо поимати дискурс као насиље које чинимо над стварима; у сваком случају као праксу коју им намећемо. У овој пракси догађаји дискурса налазе принцип њихове регуларности” (наведено према: Исто). Ако је дискурс „систем који структурира начин на који перцепирамо реалност” (Исто) ова устројеност говори да се ту насиље не врши само над стварима, већ и над сопственом слободом мишљења. А слобода је услов постојања *градског* у граду.

зи *инфузује периферног*, како би их назвао Виктор Шкловски. И са овим је дубоко у вези и Владушићева позиција писања: „... егзистенција дискурса зависи од егзистенције оног изван њега, јер се насупрот томе поставља и консолидује, и зато је то *унутрашњи проблем дискурса*: решење тог проблема није у томе да све постане део дискурса, јер онда дискурса, строго узевши,

*У есеју симптоматичног наслова Јована Зизијуласа „Од маске до личности”, аутор пролази не тако лак историјски пут развоја појма личности кроз различите мисаоне системе. Коријен савременог проблема поимања личности он види као: „Покушај новијег хуманизма да замени хришћанско схватање људског достојанства проузроковао је одвајање појма личности од теологије и спојио га са идејом аутономне етике или чисто хуманистичке егзистенцијалне философије” (Зизијулас, 7). Зато је савременнику потребна илузија да је „све у реду” коју на микро примјеру успјешно остварује, рецимо, повратком квази-мануфактури у потреби да се човек поличности – персонализује **посједовањем** таквих (персонализованих) предмета, опет далеко од духовне вертикале у којој се личност једино и може рехабилитовати.*

не би ни било, решење је да се оно споља остави изван дискурса, али да се подвласти.”⁸ Однос који се остварује у смислу дискурса и онога ван њега дијалогске је природе и као такав, то је продуктивни однос који нешто поручује, који сажима суштину и претендује на истинитост, јер је главно, како каже Александар Јерков „књижевни израз и његово самосазнавање истине”⁹. Такође, овдје би у обзир дошли и Доскијадисови екстички елементи, према којима се помера фокус *писања* града, па хоће ли то бити природа, човек, друштво, *љуска* или *мрежа*, зависиће од времена и контекста у којима се

8 Владушић, Слободан, *Црњански, Мегалополис*, «Службени гласник», Београд, 2011, стр. 13.

9 Јерков, Александар, *Од енциклопедизма до метафикције, у: Годишњак за поетичка и херменевтичка истраживања, «Јуниор»*, Београд, 2000, стр. 55.

зида (књижевна) стварност.

„Forward“ је књига коју ријетко ко иоле здравога разума може читати без осјећаја мучнине. Јунаци какав је Божа Говедина који је дијете генетског инжењеринга, блајхане силиконске јунакиње за које се питате јесу ли уопште људска бића или играчке, а и сама камера као главна јунакиња само су увод у такав површински одбојни слој књиге. Испод

ње лежи прича о томе да је то безлични свијет какав је можда већ стопроцентно ту, само је питање у којој мјери смо му се отели (и да ли смо). Наредни роман радикализује идеју заборављања као услова за опстанак личности и било какве врсте идентитета, а сам наслов апелује да човек који је створен по лику и подобију Господњем не смије дозволити да буде *избрисан*. Брисање у књизи „Ми, избрисани“ подразумијева прећуткивање и заташкавање трагичних животних завршетка људи небитних одређеној врсти моћи: политичкој, економској, корпорацијској, и покушава да се, поново, врло радикално избори против дискриминације човјека као личности бришући деградирајућу појму људи на оне који треба да живе и оне који не морају. А начин је напосто савремено-савршен:

видео-игром, гдје се роман читао у наставцима на интернету још годину дана након објављивања класичне форме књиге, чиме је омогућио обарање клишеа инерције која не трпи да је лијена, већ окривљује савремену технологију за то. Владушић доказује

роман кенотаф у свих оних *избрисаних* Срба са Косова који су немилосрдно страдали у албанском погрому.

„Велики јуриш“ појављује се у години јубилеја пробоја Солунског фронта, у пољу историјског романа, потпуно изненађује пу-

ролом *не можеш у свијет у тим опанцима*. Дуго загледао у Ракићеве стихове „На Газиместану“ које је давнашњи пјесник уоквирио *страњским* метром, а попунио *нашијенском* тематиком, Владушић, готово вијек касније, чини управо исто, али у прози. И сада је пред нама „Велики јуриш“ који са својих маргина у нашој садашњици, пробија све фронтове љености, препуштања и допуштања, да *forward* буде наш омиљени клик, пред сопствено *брисање*. Милош Војиновић, главни јунак, у свему тражи мјеру, ону коју читамо у једној светоотачкој жанр-слици о тигру на ланцу: претегнеш ли га угришће те, попустиш ли побјећи ће. Ону мјеру која је главна цијена живљења: слобода. Да Владушић учи савременог читаоца да се не одриче, да промишља, да буде, па тиме и вјерује, методологијом савременог начина размишљања, обрачунавајући се са Мегалополисом, потврђује бескрајно повјерење у умјетност ријечи. Бескрајна вјера у то да само уз Ријеч можемо бити са десне стране.

*МА професор књижевности и језика и библиотекар,
Јелена Калајица*

Владушић види хришћанство као „један од елемената ограничавања језика бројки и моћи тржишта“, јер се једино ту „грађанска свест, свест Полиса, додирује са хришћанском свешћу и то у тачки слободе...“ „...треба приметити да Мегалополис данас немилосрдно уништава/стигматизује хришћанство, иако би на основу сопствене либералне идеологије требало да буде равнодушан/неутралан (...) Офанзиву против хришћанства Мегалополис на појавном нивоу врши преко производа културне индустрије у којој верници често бивају приказани као затуцане, нетолерантне особе склоне фундаментализму. На дубинском нивоу, та офанзива се одвија кроз производњу „научног знања“ које приписује апсолутну кривицу хришћанима“

супротно – искористићу је на најбољи начин! Тако се суптилно разрачунао и са Фукоовом философском преваром замагљивања почетка, замагљујући свршетак, тачније одлажући га, вјежбајући савременог нестрпљивца стрпљењу, а ипак не откривши му ништа ново, већ само обогаћујући меандре приповиједања. Да ствари нису уопштене, потврђује и сам аутор потврдивши у више наврата да је овај

блику јединственим стилем изграђеним у једном аутентичном миљеу и оног времена од прије сто година и данашњег, без интенције анахроности. Једнако тако потврђује идеју о националном идентитету као првом и основном предуслову да се буде свјетски човјек, да се буде човјек културе, да се буде човјек. Опречно, дакле, политици унифицирања, која се служи управо *брисањем* идентитета, под па-

ЋИРИЛИЦА У СРПСКОМ НАРОДУ КАО БИБЛИЈА У ХРИШЋАНСТВУ

Ћудбина српског народа утемељена је на досљедности вјековног идентитета који почива на неколико важних сегмената за останак и опстанак на земљи вјековних предака на просторима такозваног Балканског полуострва, а под истим изворним кодом - СРБИН.

Вјековне борбе српског народа за простор на којем живи, као и одбрана од најезде разних освајача, условила је, значајно, биолошки нестанак, а тиме и опстанак на територијама које су контролисали Срби кроз вијеко-

слободу свога ПИСМА.

Ако је Библија „Књига за сва времена“ и све људе, другачија од свих других књига, ако је Библија Света књига, или Свето писмо, које је нешто што спаја у духовним сферама хришћанства, онда је за Србе и српски језик засигурно то њихово писмо ЋИРИЛИЦА. Ћирилица је идентитет и једнакост СПОЈИВОСТИ, онај савршени КОД што ријетко који народ на свијету има (Руси и Бугари), али Срби једини имају најсавршенију Вукову ћирилицу. Потпуно одговорно повла-

Шоа, који је сматрао да је српска ћирилица „најбоље, најлогичније и најједноставније писмо на свијету“! Овај славни писац, вјерујући у своју тезу, завјештао је тестаментом свој новац као награду ономе коме би пошло за руком да уреди енглеску абецеду по узору на српску ћирилицу. Треба напоменути да се сматра да данас у свијету постоји око 7.000 језика, а то значи да је у маси свих тих језика теза Џорџа Бернарда Шоа огромно признање српском језику и писму ЋИРИЛИЦИ.

Упоредујући ова два примјера - учења о Библији и изјаву о најсавршенијем писму на свијету, о ћирилици - дајем себи за право да поново направим знак једнакости као што поменух у наслову овога огледа.

Дубока ерозија је захватила све вриједности српскога народа, поништавање свега што је постојеће у препознавању наше културе, историје, традиције и обиљежју идентитета, као и саме вјере, а све зарад западњачких „огољелих“ интереса. Сходно овим чињеницама, српски национ непрестано тоне у амбис без повратка. Не можемо занемарити утицај дугогодишњег ропства под страним окупационим силама, које не само да су окупирале земљу, народ и територију, већ су циљано атаковале забранама на српски језик, а посебно на писмо и примјену ћирилице у школама и свим јавним мјестима гдје је српски народ битисао. Не желим да правим поређења још од тур-

Тужна је чињеница да „српска елита“ - Академија наука и умјетности, разна друштва за заштиту језика и ћирилице, као и сами појединци од ауторитета, лингвисти, књижевници и остали - не изврше притисак на владајућу „олигархију“ да се строго придржава загарантованих законских одредаба. У Србији је прописано Уставом (члан 10, тј. члан 7) да је службено писмо ћирилица и да сходно Закону сва јавна мјеста, натписи, документа, уџбеници и све друго што подразумева српски идентитет мора бити јасно написано ћирилицом. Да ли је „властодршце“ потребно опомињати да би требало да се придржавају сопственог Устава и Закона, и да су некада велики свјетски учени људи и књижевници подржавали и дивили се вуковској ћирилици (Копитар, Гете, Браћа Грим, Џорџ Бернард Шо и други)!?

ве. Срби као народ, и језик којим говоре, уско је повезан са свим несрећама и недаћама које су немилосрдно насртале у виду физичког, али и језичког уништења. Народ који изгуби своју државу није само изгубио територију, слободу владавине и ресурсе материјалних добара, већ је изгубио много више од тога, а то је: слободу вјероисповијести, слободу културног наслеђа и традиције, слободу употребе језика и

чим паралелу између Библије у законима повезивања кроз вјеру хришћанске религије са Богом и Срба са својим идентитетом - својим писмом ћирилицом у српском језику.

Црква нас учи да је „Библија“ грчка ријеч и има значење „књига над књигама“ и да се налази на самом врхунцу пирамиде свих најквалитетнијих књига. Ја ћу поменути и цитирати славног енглеског писца Џорџа Бернарда

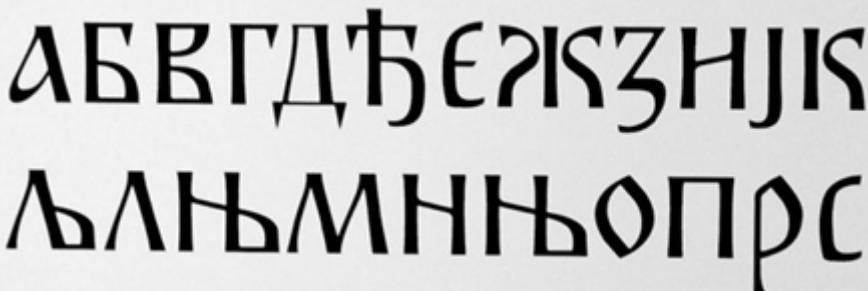
ске владавине, па аустро-угарске, до римокатоличких инквизитора, који вијековима атакују и подмећу „кукавичије јаје“ Србима, који би требало да теже уједињењу са „европским народима“, а по рецепту НАТО алијансе, изгубивши свој идентитет, свој језик и писмо ћирилицу. Упркос опомени и упозорењу Светог владике Николаја Србима, све води томе, како рече, да „трампимо боље за горе“, а тога се Свети владика и прибојавао. Крајем двадесетог вијека српски народ је доживио праву катаклизму наметнутим ратовима, у којим је изгубио огроман потенцијал биолошког становништва (као ниједан народ у свијету), као и територије на којима је вијекови-

Тужна је чињеница да „српска елита“ - Академија наука и умјетности, разна друштва за заштиту језика и ћирилице, као и сами појединци од ауторитета, лингвисти, књижевници и остали - не изврше притисак на владајућу „олигархију“ да се строго придржава загарантованих законских одредаба. У Србији је прописано Уставом (члан 10, тј. члан 7) да је службено писмо ћирилица и да сходно Закону сва јавна мјеста, натписи, документа, уџбеници и све друго што подразумијева српски идентитет мора бити јасно написано ћирилицом. Да ли је „властодршце“ потребно опомињати да би требало да се придржавају сопственог Устава и Закона, и да су некада велики

шева луча“, нити свијетли ореол Светога Саве „светосавским сјајем“ Богом благословених Немањића. Чини ми се да је једина истина да су Срби себи, Србима, најопаснији „потајни“ непријатељи. Непромишљеност, лакотисленост скраћеног ума са тезом „важно је да је мени добро“ довешће нас до самоуништења и нестанка у гомили народа, који лутају без сопственог језика и идентитета. Ако овако наставимо, изгубићемо се у струјама свјетских олујних вјетрова. Бићемо као залутали ждрал у магли, без свога јата, неба и слободе. Када схватимо да је наша снага у свему ономе што имамо, а не користимо, или сасвим мало користимо као национално благо и богатство, и када почнемо да то примјењујемо, нећемо бити без наде, без вјере за нову репродуктивну масу, која ће вратити славу српском националном бићу.

Српски манастири, свеци и владари, звук гусала и пој гуслара, епска поезија, која је жива историја, пренесена од уста до уста - од човјека до човјека, најљепша поезија изаткана римом српскијех пјесника, прозна дјела српскијех писаца, српске ране вјековног војевања, српске славе, обичаји, српска посије-ла, прела, удварања и вољења, рађања и израстања, као и умирања с гласом тужбалице... итд. - све је то богати српски НАЦИОН смјештен у три прста на којем православни Срби држе Небеса, све је то Богом благословено, све је то наша ЖИВА ИСТИНА, наша ЋИРИЛИЦА, као једнакост - и тако је треба доживљавати - ЋИРИЛИЦА У СРПСКОМ НАРОДУ КАО БИБЛИЈА У ХРИШЋАНСТВУ!

Аћим Тодоровић

ма живио. И не само да је српска територија издијељена окупацијом на ситне комаде, него је и српски језик пострадао недовољно заштићен од српске власти и такозване „интелектуалне елите“. Тако су „испиљене“ државе које су узурпирале саму срж српског језика: државе са језицима - црногорски, македонски, босански-бошњачки, хрватски. (До 1919. године у Србији је све било написано ћирилицом и све књиге штампане ћириличким писмом.) Косово неминовно иде у правцу шиптаризације и то незаустављиво тоне у дубину без повратка. (Остаје страх од даљег ширења и одузимања територија Србије, а тиме и даљег покорвања српских језичких простора.)

свјетски учени људи и књижевници подржавали и дивили се вуковској ћирилице (Копитар, Гете, Браћа Грим, Џорџ Бернард Шо и други)!? Као што нас Библија учи да су анђели „небеска војска“ или „војске Господње“ јер су божанска борбена сила против злих духова, који су против Бога и Библије, а нападају људе, тако би требало и Срби да имају заштитнике - интелектуалну овоземаљску силу, која ће штитити и проводити законе у одбрани језика и ћирилице.

Наравно, мало је код Срба такве божанске силе и заштитника свеукупног српског национа, јер су Срби постали поданички и самоинтересни народ (част ријетким појединцима), па већини данас не сија „Њего-

СВЕТИ ИГНАТИЈЕ БРЈАНЧАНИНОВ - О УДАЉАВАЊУ ОД ЧИТАЊА КЊИГА КОЈЕ У СЕБИ САДРЖЕ ЛАЖНО УЧЕЊЕ

Поново ти доносим, верни сине источне Цркве, реч искреног, доброг савета. Та реч не припада мени: она припада свetim оцима. Одатле су сви моји савети.

Чувај ум и срце од лажних учења. Не разговарај о хришћанству са људима који су заражени лажним мислима; немој читати књиге о хришћанству које су писали лажни учитељи.

Пратилац Истине је Дух Свети: Он је – Дух Истине. Пратилац и сарадник лажи је дух ђавола, који је – лажа и отац лажи.

Онај који чита књиге лажних учитеља, неизбежно се придружује лукавом, тамном духу лажи. Нека ти се не чини да је то чудно, невероватно: тако тврде црквена светила – Свети Оци.

Ако твој ум и срце нису ничим исписани – нека Истина и Дух напишу на њима заповести Божије и Његову духовну науку.

Ако ли си пак дозволио да ти таблице душе буду исписане и исцртане разним схватањима и утисцима, не размишљајући благоразумно и опрезно – ко је писац, шта он пише, онда очисти оно што су писали страни писци, очисти покајањем и одбацивањем свега што се противи Богу.

Нека писац на твојим таблицама буде једино прст Божији.

Припреми за тог писца чистоту ума и срца, благочестивим, целомудреним животом: тада ће се при твојим молитвама и чи-

тању светих књига, неприметно, тајанствено, исцртавати на таблицама душе закон Духа.

Дозвољено ти је да читаш само оне књиге о религији које су писали свети оци васељенске Источне Цркве. То источна Црква тражи од своје деце.

Св. Игнатије Брјанчанинов

Ако ли ти другачије расуђујеш, и налазиш да су заповести Цркве слабије засноване него твоје расуђивање и расуђивање других који се слажу са тобом: ти више ниси син Цркве, него њен судија.

Ако ли си пак дозволио да ти таблице душе буду исписане и исцртане разним схватањима и утисцима, не размишљајући благоразумно и опрезно – ко је писац, шта он пише, онда очисти оно што су писали страни писци, очисти покајањем и одбацивањем свега што се противи Богу. Нека писац на твојим таблицама буде једино прст Божији. Припреми за тог писца чистоту ума и срца, благочестивим, целомудреним животом: тада ће се при твојим молитвама и читању светих књига, неприметно, тајанствено, исцртавати на таблицама душе закон Духа.

Ти ћеш ме назвати једностраним, недовољно просвећеним, ригорозним? – Остави мени моју једностраност и све друге недостатке: више желим да уз те недостатке будем послушан источној Цркви, него да уз сва тобожња савршенства будем умнији од ње, и да због тога себи дозволим непослушање према њој и удаљавање од ње. Истинским чедима источне Цркве мој глас ће пријати.

Они знају да онај који жели да добије небеску премудрост мора напустити своју сопствену, земаљску, ма како она велика била, одрећи је се, признати је за оно што она јесте, лудост (1 Кор 3, 19).

Земаљска мудрост је непријатељство према Богу: она се не покорава Божијем закону, и не може се покорити (Рим 8,7). То је од почетка њена особина; она ће таква остати до самог свог краја – земља и дјела што су на њој, а са њима и земаљска мудрост, изгорјеће (2 Пет 3, 10).

Света Црква дозвољава читање књига са лажним учењем само оним својим члановима, чији су мисао и осећаји срца

Наступиће време, наговестио је свети апостол, вријеме када здраве науке неће подносити, него ће по својим жељама окупити себи учитеље да их чешу по ушима; и одвратиће уши од истине, а окренути се бајкама (2 Тим. 4, 3-4).

исцељени и просвећени Светим Духом, и који увек могу од истинског добра разликовати зло, које се претвара да је добро и крије се иза маске добра.

Велики угодници Божији, који су познали немоћ заједничку свим људима, плашили су се отрова јереси и лажи, и зато су на свакојаче начине избегавали разговор са људима који су заражени лажним учењем и читањем јеретичких књига. Имајући пред очима пад ученог Оригена, искусног у дебатама Арија, красноречивог Несторија и друге богате светском мудрошћу, они су тражили спасење и нашли су га у бекству од лажних учења, у најтачнијем послушању Цркви. Духоносни свети пастири и учитељи Цркве читали су списе богохулних јеретика, принуђени на такво читање неопходном потребом читаве хришћанске заједнице. Они су снажном речју, речју духовном, изобличавали заблуде, и откривали свим чедима Цркве опасност скривену у јеретичким списима, прикривену велелепним називима светости и благочешћа.

Али за мене и тебе је неопходно да се чувамо од читања књига које су саставили лажни учи-

тељи. Свакоме који не припада источној Цркви, јединој светој, и пише о Христу, о хришћанској вери и моралу, пристаје име лажног учитеља.

Кажи: како можеш дозволити себи читање сваке књиге, када те свака књига коју читаш, води куда хоће, убеђује те да се саглашиш са свим за шта јој је потребна твоја сагласност, да одбациш све што јој је потребно да одбациш?

Искуство показује колико су погубне последице безрасудног читања. Колико се међу чедима источне Цркве може срести схватања о хришћанству, најнејаснијих, неправилних, противречних учењу Цркве, која поричу њено свето учење – схватања, која су усвојена читањем јеретичких књига!

Не жалости се, друже мој, због мојих упозорења, која су подстакнута тиме што ти желим истинска добра. Отац, мајка, добар васпитач, зар неће страховати за невино, неискусно дете, када оно пожели неприпремљено да уђе у собу у којој је међу залихама хране мноштво отрова?

Смрт душе је већа несрећа од смрти тела; умрло тело ће васкрснути, и често смрт тела бива

повод за живот душе; насупрот томе, душа умртвљена злом – жртва је вечне смрти. Душу може убити једна мисао која у себи садржи некакав вид богохулства, деликатан, потпуно не приметан за онога који не зна.

Наступиће време, наговестио је свети апостол, вријеме када здраве науке неће подносити, него ће по својим жељама окупити себи учитеље да их чешу по ушима; и одвратиће уши од истине, а окренути се бајкама (2 Тим. 4, 3-4).

Не заваравај се звучним насловима књига које обећавају да ће донети хришћанско савршенство ономе коме је још потребна дечија храна: не заваравај се ни велелепним издањима, ни живописношћу, снагом, лепотом стила, ни тиме што је писац тобоже свет, што је тобоже доказао своју светост многобројним чудима.

Лажно учење се не зауставља ни пред каквом измишљотином, ни пред каквом обманом, како би својим бајкама дало изглед истине, и зато је лако отровати душу њиме.

Лажно учење, само по себи – већ је обмана. Њиме је пре читаоца обманут писац (2 Тим. 3, 13).

Обележје књиге истински, суштински душекорисне – јесте свети писац, члан источне Цркве, потврђен и признат од свете Цркве. Амин.

ЖИВОТОПИС СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА ПЕТРА ЛАЗАРЕВИЋА (1854-1914)

Кроз нашу прошлост српски свештеници су предњачили у напорима и жртвама за очување светосавског православног идентитета. Они су били вјерски и национални представници у рјешавању свих народних проблема. Настојећи да обезглаве српски народ у Босни и Херцеговини, Аустроугари су ударили на националну интелигенцију и Цркву, а посебно ниже свештенство. Знајући снагу и величину свештенства окупатори нису имали милости према црквеној јерархији након 1914. године. Прва погубљења су почела у јулу 1914. године. Прије рата у Босни и Херцеговини било је 343 парохијска свештеника - одмах након атентата 7 је погубљено, 56 је оптужено или осуђено, а 156 је послато у логоре или узето у таоце.

Укупно на простору уједињене Српске цркве у Првом свјетском рату погубљено је око 350 свештеника, од којих је двије трећине убијено од окупатора и завојевача на најсвирепији начин, а једна трећина је скончала по заробљеничким логорима и казаматима. У својој окрутности и садизму окупатори нису имали границе убијајући народне пастире појединачно и масовно у свим крајевима гдје су Срби живјели.

Тако је скочао и шездесетогодишњи прота Петар Лазаревић, парох козлучки, 24. августа 1914. године у Тузли. У чину вјешања овога слуге Божијег огледа се сва бестидност и садизам завојевача, јер су том приликом организова-

ли параду и довели фотографија како би остао упамћен њихов суманути пир. Фотографија погубљења овог свештеника остала је да свједочи о човјеку који је живот свој положио бринући о повјереном стаду.

Овај свештенослужитељ рођен је као син тежака Лазара и Руже из Богутова Села код Угљевика 1854. године. Основну школу је похађао у Брчком и Мачковцу, а један разред гимназије и два

о. Петар Лазаревић

разреда богословије у Београду. Оженио се Јованком, рођ. Јовановић, са којом је изродио петнаесторо дјеце.

Митрополит зворнички Дионисије II (Илијевић) рукоположио га је у ђаконски чин 7. марта, а у чин презвитера наредног дана 1881. године. Постављен је за другог пароха у Зворнику 12. априла 1881. године. На Парохију загонску дошао је 12. јула 1896.

године. Према сопственој молби премјештен је 4. јула 1901. године на Скочићку парохију на којој је остао све до своје мученичке смрти. Остало је забиљежено да му је у вријеме анексионе кризе неки аустријски официр рекао: „Чујеш, попе, прва пукне на нас с Дрине, оде твоја глава“, а отац је на то рекао: „Нека она само пукне, па нека иде моја глава“. Када је Аустрија објавила рат Србији 1914. године, почели су прогони Срба у Босни и Херцеговини. Тако су из Зворника 7. августа 1914. године потјерали групу Срба у интернацију у Арад. На путу између Зворника и Тузле свештеник Петар узвикне: „Живјела Србија која нас је спасила и спасиће“. Због тога спроведу га у војнички затвор у Тузли и осуде на смрт вјешањем.

По пресуди војног суда у Тузли објешен је један сат после подне 11/24. августа 1914. године у тузланском војничком затвору. Према писању Владимира Ђоровића, у његовој Црној књизи, тога дана су поред проте погубљени Василије Зечић, кнез из Ратковића и из Кладањског котара Милош Виторовић и Јово Ковачевић. Тако објешеног оставили су га још неко вријеме, а заробљене Србе су доводили да ходају и гледају у мученичко тијело. Аустроугарска власт се не зауставља на томе, већ и његове синове затвара: Владимира и Јована спроведу у Арад, а касније у војску. Владимир је оболио од бубрега и преминуо у Пешти. Синове Велимира, Лазара,

Милана и Чеду отјерали су у војску, одакле се прва двојица нису ни вратили, а Милан и Чедо су се вратили болесни. Такође, кћерка Зорка је преминула у 25. години. Све имање проте Петра је конфисковано и разграбљено, а његова удова Јока остала је да оплакује мужа и изгубљене синове.

Земни остаци свештенотученика Петра Лазаревића пренесени су 12/25. јула 1920. свечаном литијом из тузланског војничког гробља у Козлук и положени су поред Храма Светих апостола Петра и Павла.

Вјешање

Судбину свога оца Петра имао је и син Јован Лазаревић кога је као пароха у Козлуку затекао почетак рата 1941. године. Одмах по успостављању НДХ на тим просторима, усташе су га ух-

ватиле и спровеле у логор, да би одатле био протјеран у Србију. Осјећајући потребу да буде уз свој народ онда када му је тешко, илегално се вратио у Босну, али Нијемци су га ухватили и спровели у логор Матхаузен, гдје је и скончао 1943. године.

У мученичкој смрти проте Петра и страдању Његове дјеце у два велика рата види се сва крстоносна жртва нашег народа кроз двадесети вијек.

Немања Ерак,
ђакон

IN MEMORIAM

ПРКОСНА ПЕСМА

Ја
раб Божји
Србин
са проседом брадом
изјављујем драговољно
кроз ланице и жицу
пред сведоцима
Силом, Муком и Неправдом
да сам крив и да признајем кривицу!

Крив сам што сам неко
а не нико и нетко
Крив сам што у доба општег србобрста
идем у православну цркву
додуше поретко
и што се крстим овако
с три прста!
Крив сам што јесам
а треба да нисам
Крив сам одавно
што стојим усправно
и гледам у небо, уместо у траву
Крив сам што се дрзнух против кривде
крив сам
што опет славим своју крсну славу!
Крив сам што пишем и читам ћирилицом
Крив сам што певам, смејем се и псујем
а понекад и лајем

Крив сам и признајем
да не знам што знам и да знам што не знам
Крив сам, и да завршим
с највећом кривицом
(пре него што се заценом од смеха),
крив сам тврдоглавац
што сам Православац
и Светосавац и што не верујем
у свети злочин и опроштај греха!
Крив сам и грешан
дакле
што постојим
и кад већ постојим и још дрско стојим
што бар не признам да не постојим!
Ако то признам
да сачувам главу
изгубићу часни крст и крсну славу
Ако не признам
црно ми се пише
цео свет ће на моју Земљу да кидише
Руље бивших људи
лопова и гоља
чопори робота и других монструма
кидисаће на моје воћњаке и поља
и на моју белу кућу поред друма
око које као најлепше одиве
цветају трешње, јабуке и шљиве.

Па ево
признајем и то
за спас рода
Ја више не постојим
скините ме с листе
Ја сам од сад само
ваздух, светлост и вода
три елемента која вам користе
А ово што пред вама говори и хода
то је оно што ви од мене створисте!
Моја ружна слика
озверена лика
коју умножавате у вечери и јутра
то је слика ваше свести и подсвести
то нисам ја, споља
то сте ви – изнутра!
Мој душманине са хиљаду руку
с хиљаду слугу и слушкиња лажу
убрао си ми сунце ко јабуку
и радост чисту ко булка у ражи
Моји ће потомци пити јед и чемер
а твоји већ пију горку медовину
за крвав новац којим пуниш ђемер
распродајући моју ђедовину
Усуд ће ти лудачку кошуљу обући
и тада ће се мало разданити
или ће планета од срамоте пући
и све нас у исти амбис сахранити!
Много сте важне
Земљо моја мила
Ти и Твоје сестре
Истина и Правда
чим се на вас дигла оволика сила
чим су на вас зинуле
кривда и неправда.
Руље бивших људи
убица и гоља
чопори робота и других монструма
палацају на твоје воћњаке и поља
и на моју белу кућу поред друма
око које као најлепше одиве
цветају липе, јабуке и шљиве.
Шта ће овде цихадлије
крсташи, фармери
који Ти черече синове и кћери
Мора да су чуле белосветске банде

да имају златна срца
па их ваде
да их пресаде у сопствене груди
не би ли и они тако били људи.
Господо тужиоци
суци и целати
исписали сте ми своје заповести
по зеницама
најфинијем стаклу
што теже живим, лакше ћу умрети
Зашли сте много у ноћ поодмаклу
али узалуд ћете линчовати
најгостољубивији народ на планети
(због чега ћете горети у паклу)
јер Људско Срце
чудо над чудима
неће да се прими у вашим грудима!
Ми се не плашимо смрти
црне вуге
већ ропског живота и болести дуге
Смрт је честа појава међ нама Србима
као што су пролеће, лето, јесен, зима
И није страшнија
поготову дању
од суше, поплаве, земљотреса, мраза
кад је човек сретне на своме имању
окађене душе и светла образа.
Злонамерници
сити и манити
све ми забранисте у рођеној кући
ал не може ми нико забранити
да певам и да се смејем умирући
а то се вама више не догађа
ни кад свадбујете
ни кад вам се рађа!
Поштедите ме коца и конопца
и разапните ме на врху планина
ко ваши праоци што су мог Праоца
Исуса Христа Назарећанина.
Ја ћу да гледам
а ви зажмурите
иначе ће вам се очи распрснути
од сјаја мог лица
Само, пожурите
што пре ме разапнете
пре ћу васкрснути!

Добрица Ерић (22.8.1936 - 29.3.2019)

Грачаница

*Стидљиво, лагани ветар шуња се кроз суво лишће
Испраћа лето Метохија у бронзаном оклопу
Котлину јесења жица у тврди загрљај стишиће
Шесто деведесет и нека – године прате у стопу.*

*Корени чврсти у срцу леже дубоко
Ту, где освајачи журе и време никог не чека
Византијско плаво небо донео краљевски соко
Да удахне словенску душу у лик Богочовека.*

*Само да није овде, на земљи где крв се пролива
Облаком да је зидана, уместо смеђег камена
Вазнела би се ка небу – то реч је Господња жива
Одјеци њених звона – говор са Божијих рамена.*

*Шануће јутарњи вихор; смерније, тише и тање
Молитву усамљеника испод рајске таванице
Прикованог за земљу где злочин се злочином жање
Заливајући чистом сузом Христовог жита клице.*

Војислав Дурмановић

Ο
ΑΓ
ΟΣ

ΓΡΗ
ΓΟ
Ρ
ΟΣ
Ο ΠΑΛΑΜΗΣ

СВЕТИ ГРИГОРИЈЕ ПАЛАМА

Празнује се 14. новембра, али је овом великом светитељу Цркве Христове посвећена и друга недеља Васкршњег поста. Био је Митрополит солунски и истакнути православни богослов и заступник исихазма. Рођен је у Цариграду у познатој породици пореклом из Анатолије у Малој Азији. Око 1318. године, са своја два брата Григорије је дошао на Свету Гору. За свештеника је рукоположен у Солуну 1326., а затим као отшелник живи у околини Верије у Тесалији, да би се поново вратио на Свету Гору 1331., а већ 1337. године долази у богословски сукоб са Варлаамом Калабријским, схоластичарем са Запада и номиналистом. Спор је настао око питања могућности виђења таворске светлости, што су Варлаам и Григорије Акиндин и њихове присталице оспоравали сматрајући да је Бог несазнатљив. Исихасти са Григоријем Паламом на челу, у тим спорењима су тврдили да таворска светлост коју су апостоли видели приликом Христовог преображења, иако није сама суштина Божја, али је неразлучно савечна божанској суштини и она је природно својство и енергија Божанства. Та светлост није суштина Божја, већ енергија, благодат и слава која се даје светима из суштине Божје.

ЖИВОТВОРНИ
ИСТОЧНИК

ХРАМ ПОКРОВА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ Сребреница

Градња храма почела је 1901. године, а главни мајстор био је Стојан Малешић из Јакетића. Градња је завршена у прољеће 1903. године, а храм је освештао митрополит дабробосански Николај Мандић 23. августа исте године. Током Првог свјетског рата храм је знатно оштећен, а обновљен је одмах након рата. У Другом свјетском рату усташе су запалиле храм, али је опет, након рата, обновљен. Храм је највише оштећен и оскрнављен у Одбрамбено-отаџбинском рату 1992-1995. године. Муслиманске снаге под командом Насера Орића 1992. године запалиле су звоник и парохијски дом, док су храм током рата користиле као шталу. Том приликом је спаљена и сва црквена архива и све матичне књиге.

Након рата обновљен је звоник и кров и уређен ентеријер храма. Храм није живописан, а због високог степена оштећења ни орнаменти осликани на зидовима храма нису могли да буду рестаурисани. Иконостас, дар епископа зворничко-тузланског Василија, израдио је Бане Николић из Крагујевца, а иконе су рад Иконописачке радионице "Минић" из Београда.

ЕПАРХИЈА
ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКА

YouTube

ЖИВОТВОРНИ
ИСТОЧНИК

www.eparhijazt.com